

JAARVERSLAG 2017

STICHTING HISTORISCH GENOOTSCHAP "DE BLAUWE TRAM"

De NZH A106 in feeststemming. Speciaal voorzien van een feestsnor voor onze jarige voorzitter. Remise Scheveningen.

 ACTIVITEITEN	blz. 2 t/m 12
 VOORZITTER 80 JAAR	blz. 3
 VRIJWILLIGERS OP EXCURSIE	blz. 13 t/m 14
 VADERDAG-WEEKEND IN ARNHEM	blz. 16
 PROJECT A 619/620	blz. 17
 A327 IN LEIDSE SINGELS	blz. 18 t/m 20
 RESTAURATIE	blz. 36 t/m 37
 UITBREIDING MUSEALE COLLECTIE	blz. 40 t/m 43

J A A R V E R S L A G

Stichting Historisch Genootschap "DE BLAUWE TRAM"

INTRO

Allereerst willen wij graag onze donateurs hartelijk bedanken voor de onmisbare steun in het afgelopen jaar. Dankzij uw financiële bijdrage waren wij vooral in staat onze museale collectie verder uit te breiden. Ook in 2018 hopen wij weer op uw steun te mogen rekenen, zodat wij onze activiteiten kunnen blijven voortzetten. 2017 was een bijzonder jaar vanwege mijn tachtigste verjaardag, een leeftijd waaraan ik nog wel moet wennen. Bij zo'n mijlpaal in je leven denk je onwillekeurig terug aan al die Blauwe Tramvrienden die niet meer onder ons zijn.

Het afgelopen jaar had aardig wat bijzonderheden in petto. Zoals de jaarlijkse Peurbakkentocht door de Leidse singels, waarbij dit keer een van de vaartuigen was omgebouwd tot een op afstand nauwelijks van echt te onderscheiden stadstram. U leest hier meer over in dit jaarverslag.

Het voorafgaande weekend gaven wij acte de présence in het Openlucht Museum te Arnhem.

In de remise bemanden wij daar een driedelige stand, in nauwe samenwerking met de Tramweg-Stichting, de Stichting De Nieuwe Blauwe Tram en als directe buur de stand van de NVBS, de Nederlandse Vereniging van Belangstellenden in het Spoor- en tramwegwezen.

Samen met de medewerkers van de Studieverzameling van de TU-Delft kregen wij een excursie aangeboden in het complex van de Koninklijke Marine in Den Helder.

Zoals u van ons gewend bent gaan wij ook in 2018 met onverminderde energie en ambitie door met onze activiteiten. Ik wens u veel leesplezier.

Georg Groenveld
voorzitter

COLOFON

Uitgave: Stichting Historisch Genootschap De Blauwe Tram

Redactieadres: Rubenslaan 49, 2661 RV Bergschenhoek

Telefoon: 010 5215215

E-mail: blauwetram@hgjgroenveld.demon.nl

Bestuur/redactie: Georg Groenveld, Han Geijp, Raymond Naber

Website: www.blauwetram.nl

Webmaster: Otto Dijkstra

Penningmeester: André van der Ploeg, (vanaf 2018)

Fotografie, tenzij
anders vermeld en
vormgeving: Han Geijp

Medewerkers: André Pop, John Groenveld, Johan Kres

DTP: Elco Roest

Druk: Drukkerij NIVO, Delfgauw

Kamer van Koophandel 's-Gravenhage, (1985); inschrijfnr. 154091

ANBI: Culturele status bij de Belastingdienst

Bankrekening: NL13 INGB 0000 412327
t.n.v. Stichting Historisch Genootschap
De Blauwe Tram

ACTIVITEITEN

NVBS Nieuwjaarsbijeenkomst

7 januari

De sfeer als vanouds met daarbij koffie, thee, etc. etc.

Ook was de mogelijkheid geboden onze website te bezoeken.

De traditionele Nieuwjaarsreceptie van de NVBS in haar vestiging te Amersfoort werd druk bezocht. Ondanks de minder gunstige weersverwachtingen, code oranje, was dat niet te merken aan de opkomst. Net als voorgaande jaren was ook nu weer sprake van één en al gezelligheid, waarbij de inwendige mens niet werd vergeten. Goede wensen werden door de leden uitgewisseld. Altijd weer een sfeervol gebeuren.

VOORZITTER 80 JAAR

26 februari

Voorzitter Georg Groenveld vierde die dag zijn 80ste verjaardag met een bijeenkomst in het Mövenpick Hotel in zijn geboorteplaats Voorburg. Collega-bestuursleden Han Geijp en Raymond Naber hadden voor een heel speciale verrassing gezorgd. Met twee versierde Blauwe Trams werd een feestelijke rondrit gemaakt naar Den Haag en Scheveningen, die bij het gezelschap bijzonder in de smaak viel. Na afloop van de rondrit werd het feest in huize Groenveld te Bergschenhoek voortgezet.

Familie en vrienden van de tachtigjarige voorzitter Georg Groenveld poseren voor de NZH-Blauwe Trams te Voorburg.

Raymond Naber heette de aanwezigen hartelijk welkom en dankte hen voor hun inzet in het afgelopen jaar 2016. Rob van Oostenrijk en Otto Dijkstra wisselden gegevens uit over de in juni te houden Gele Trammanifestatie in het Openlucht Museum.

De TS-werkgroep in Scheveningen nodigde medewerkers en familie uit voor de inmiddels gebruikelijk geworden Nieuwjaarsrit. Na de toespraak door Raymond Naber in de bovenzaal van de remise Scheveningen maakte het gezelschap een tramrit door Den Haag, Scheveningen en Voorburg. Een goed initiatief voor allen die zich in hun vrije tijd hebben ingezet voor het in stand houden van het rijdend erfgoed.

Overzicht van gerestaureerd TS-materieel tijdens een korte pauze aan het eindpunt van HTM-lijn 11 bij het Scheveningse strand. Het geeft treffend weer wat in vele jaren van noeste arbeid door enthousiaste vrijwilligers is gepresteerd. Met veel toewijding en doorzettingsvermogen heeft men deze tramrijtuigen in oorspronkelijke staat kunnen terugbrengen. Zo kan men nu het openbaar vervoer uit voorbije jaren herbeleven en is dit rijdend erfgoed voor de toekomst veiliggesteld. Rechts op de achtergrond het nieuwe Avenio-materieel van de R.NET regiotram.

Via een groot scherm in een van de collegezalen bracht Han Geijp onder meer de diversiteit van het verzamelde erfgoed voor het voetlicht en stelde hij de vrijwilligers aan de aanwezigen voor. Eén van de vrijwilligers, student Roel Zwetsloot, ging vervolgens nader in op de unieke collectie elektronenbuizen, onderdeel van de Studieverzameling van de TU-Delft.

Foto's Raymond Naber

De besturen van de vereniging Histechnica en de afdeling Geschiedenis der Techniek van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, KIVI, hadden hun leden die dag uitgenodigd voor het bijwonen van een lezing en excursie naar de Elektro Studieverzameling van de TU-Delft. Na een voordracht over Robotica door dr. ir. Chris Verhoeven, universitair hoofddocent bij de afdeling Micro-Elektronica, gaf Han Geijp, coördinator van de Studieverzameling, de geschiedenis weer van het Elektro-erfgoed dat sinds 1969 in de kelder van het TU-gebouw is bijeengebracht.

Sponsorenrit

5 februari

Deze dag werd op uitnodiging van de TS-werkgroep Scheveningen een speciale sponsorenrit georganiseerd. De gulle gevers kregen een nostalgische Blauwe Tramrit aangeboden naar Delft-Tanthof met de motorwagens A 327 en A 106. Eric den Hamer gaf vooraf een toelichting op het middagprogramma en in de motorwagen A 106 gaf hij vervolgens het woord aan Jan Questroo, die in de afgelopen jaren een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan de vernieuwde houtconstructie van de rijtuigbak en ook aan het interieur van de A 106. Een door hem samengesteld fotoboek over de meer dan dertigjarige restauratie werd door het gezelschap met veel belangstelling bekeken. Vanaf Delft-Tanthof werd teruggereden richting Den Haag. Bij de halte 's-Gravenmade werd een pauze ingelast en versnaperingen aangeboden. Wim Beukenkamp maakte van de gelegenheid gebruik een uiteenzetting te geven over de reconstructieplannen voor herbouw van het NZH-tramstel A 619/620.

Eric den Hamer (links) en Jan Questroo met zijn fotoboek.

Wim Beukenkamp tijdens de uiteenzetting over het te reconstrueren NZH-tramstel A 619/620.

Via een kleine opening in de omheining was het mogelijk een foto te maken richting het voormalige NZH-museumgebouw.

Op deze winterse zaterdag bezochten wij Wim Beukenkamp en partner Josina van der Horst om daarna gezamenlijk een bezoek te brengen aan de nieuwe locatie van het NZH-Vervoer-Museum in het industriegebied Waarderpolder te Haarlem. Vooraf werden de bouwactiviteiten op het voormalige NZH-terrein aan de Leidsevaart op de gevoelige plaat vastgelegd.

De besneeuwde entree aan de A. Hofmanweg 35, het nieuwe onderkomen van het NZH Vervoer Museum. Onze aandacht ging vooral uit naar de inrichting van het museum en de motorwagen A 14. Er zal door de medewerkers nog heel wat arbeid moeten worden verricht, maar het moet gezegd, het gaat er inmiddels al veelbelovend uitzien. Een knap stuk werk !

Het vernieuwde front van motorwagen A 14. De restauratiewerkzaamheden aan het interieur zullen in de slotfase plaatsvinden. Buiten wacht mogelijk een nog groter karwei: de bouw van Boedapester motorwagen A 412. Het is te hopen dat dit ooit werkelijkheid zal worden. Wellicht een uitdaging voor het museum na voltooiing van de restauratie van de A 14 ?

Het einddoel van de projectgroep van de Stichting De Nieuwe Blauwe Tram: De reconstructie van NZH-tramstel A 619/620.

Er zijn al een aantal besprekingen in Scheveningen gevoerd om dit project handen en voeten te geven. Op de pagina's 15, 17 en 22 wordt nader op dit project ingegaan.

V.l.n.r. Maurice van Mourik, André van der Ploeg, Han Hazevoet, Maurits van den Toorn. Josina van der Horst, Peter Kalse, Raymond Naber en Wim Beukenkamp. Verder waren aanwezig: Otto Dijkstra, Han Geijp en Boudewijn Leeuwenburgh.

Bezoek

13 maart

Gert Jan Binkhorst, Georg Groenveld en het echtpaar Kentie.

Het digitale werk van Wim Kentie werd met interesse bekeken.

De zandvlakte zal weldra zijn volgebouwd, gezien de bouwsnelheid. Tijdsverschil tussen beide foto's: slechts één maand.

Een paar keer per jaar bezoeken wij de alom bekende spoor- en tramfotograaf en -filmer Luud Albers in Heiloo, zo ook deze dag. Enigszins op de route konden wij het niet nalaten de bouwactiviteiten aan de Leidsevaart te volgen en de plek te aanschouwen waar het NZH-hoofdkantoor en het uitgebreide remisecomplex was gevestigd. Rechts op beide foto's de huizen aan de overzijde van de Leidsevaart.

Nieuwe bestuursleden

20 maart

Door het klimmen der jaren van de oprichters van ons genootschap is het bestuur op zoek gegaan naar potentiële kandidaten. Op deze dag hadden wij Johan Kres uit Voorburg in ons NZH-depot uitgenodigd voor een oriënterend gesprek over mogelijke toetreding tot ons bestuur.

In goed overleg met Johan is afgesproken dat hij als eerste activiteit de registratie van de collectie gaat optimaliseren. Zo krijgt hij ook inzicht in het erfgoed van het NZH-trambedrijf.

De werkzaamheden zijn in de afgelopen jaren dusdanig toegenomen dat enige achterstand in de registratie was ontstaan. Johan is inmiddels met veel elan aan deze taak begonnen.

Wij zullen bestuurlijke taken tijdig overdragen met de achterliggende gedachte dat zowel kwaliteit als voortgang van onze organisatie voor de toekomst gewaarborgd blijft.

Een week later bezocht Blauwe Tramvriend en oud-Voorburger André van der Ploeg 's middags ons NZH-depot. Hij was zichtbaar onder de indruk van de hoeveelheid attributen en de wijze waarop dit erfgoed met de nodige zorg en op uiterst veilige wijze wordt bewaard.

Hij wil graag deel uitmaken van ons bestuur, waarbij onze gedachten uitgaan naar de functie van penningmeester. Hierover zijn inmiddels nadere afspraken gemaakt. Wij stellen de inbreng en interesse in het voormalige NZH-trambedrijf van beide heren zeer op prijs en hebben er beslist alle vertrouwen in.

André van der Ploeg

Johan Kres

's Avonds verzorgde ons Genootschap in het Waterlands Museum De Speeltoren te Monnickendam een algemene presentatie over het trambedrijf van de NZH en voorgangers. Het gedeelte na de pauze werd verzorgd door Geert Titsing, auteur van het boek "De Waterlandse Tram", die als specialist dit onderdeel voor zijn rekening nam. Na afloop werden de bezoekers in de gelegenheid gesteld de tentoonstelling op de eerste verdieping te bezichtigen. Zondag 2 april was de laatste expositiedag en daags erna werd de succesvolle expositie uitgeruimd. Documentatie en attributen werden zorgvuldig ingepakt en in eigen rolcontainers per vrachtauto overgebracht naar ons NZH-depot in Delft.

Er was die avond sprake van een gezellige sfeer tijdens de goed bezochte Blauwe Trampresentatie. In de expositieruimte werd na afloop aan de regionale omroep uitleg gegeven over het diverse expositiemateriaal.

Een selectie aan uniformstukken, onderdelen en documentatie van de stoomtram en de elektrische tram was in de expositieruimte opgesteld. De maquette van het tramstation Amsterdam-Noord met schaalmodellen van de Waterlandse Tram trok veel belangstelling.

Deze maquette is in de jaren zeventig van de vorige eeuw vervaardigd door de Vlaardingse afdeling van de NVM, de Nederlandse Vereniging van Modelbouwers. Zowel tijdens het opzetten als bij het uitruimen van deze tentoonstelling werd veel steun ondervonden van ervaren museummedewerkers.

De expositieruimte was in nauwe samenwerking met plaatselijke vrijwilligers en museum personeel ingericht.

Van het Haags Historisch Museum ontvingen wij een uitnodiging voor een bijeenkomst over ingezonden verhalen in de Haagsche Courant van inwoners en oud-Hagenaars. Achterliggende gedachte is dat men de geschiedenis van diverse Haagse onderwerpen voor de toekomst wil vastleggen. Zo introduceerde het museum in 2016 *Café Mijn Den Haag*. Op een laagdrempelige manier kan men een *topstuk* van huis meenemen en het bijbehorende verhaal laten registreren en fotograferen. Wanneer in de collectie een bepaald thema in een aantal verhalen terugkomt, kan dit aanleiding zijn deze verhalen te combineren in een tentoonstelling. Bij deze eerste gelegenheid hadden wij een Blauwe Tramtekening ingebracht, (zie *jaarverslag 2014 blz.40*). Bij een volgende gelegenheid zullen wij op zo'n topstukkendag een Blauwe Tramvoorwerp met een Haagse achtergrond inbrengen.

Presentatie in de grote tentoonstellingszaal.

In een gezellige ambiance kon men zijn of haar topstuk laten registreren.

Presentatie in Hoorn

28 maart

Voor de NVBS-afdeling Noord presenteerden wij die avond in het fraaie stationsgebouw van de Stoomtram Hoorn-Medemblik een gevarieerde lezing over de Blauwe Tramlijnen van Leiden naar de kustplaatsen Katwijk en Noordwijk. Voor de pauze een historisch overzicht van beide tramverbindingen, gevolgd door de film *Houwen die Blauwe*.

Na de pauze een uitgebreid overzicht van de succesvolle Blauwe Trammanifestatie in Katwijk aan den Rijn, die in de laatste week van augustus 2015 plaatsvond.

Presentatie RTA Amsterdam

30 maart

Twee dagen later waren we als presentatoren in het Rail-Theater Amsterdam, waar hetzelfde programma als in Hoorn werd vertoond. Net als in Monnickendam en Hoorn was ook hier sprake van een volle zaal met belangstellenden. Opvallend was de professionele wijze waarop door medewerkers van het RTA werd gezorgd voor beeld en geluid. Na afloop van de presentatie gaf Wim Beukenkamp een toelichting over het project A 619/620, dat naar het zich laat aanzien realiteit zal worden.

Amsterdammers bijeen in hun Rail-Theater.

Het tramproject A 619/620.

De opstelling voor beeld en geluid.

Op uitnodiging van Miniworld Rotterdam bezochten wij deze publiekstrekker in verband met het 10-jarig bestaan. Aanleiding voor het ontstaan van Miniworld was een schaalmodel van de boerderij van de grootouders van directeur Marc van Buren, opgenomen in een van de vitrines. Inmiddels tien jaar verder is ruim 600 vierkante meter miniatuurwereld gerealiseerd en ontvangt men jaarlijks ruim 80.000 bezoekers. Miniworld behoort al geruime tijd tot de top 10-attracties van de Maasstad en is bij herhaling gekozen tot "het leukste uitje van Zuid-Holland". Oud-burgemeester van Rotterdam en voormalig minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten was bereid gevonden de hernieuwde presentatie van Rotterdam in miniatuur officieel te openen. De voormalige bewindsman hield een bijzonder geestige toespraak. Na het ceremoniële gedeelte werden de gasten onthaald op oosterse lekkernijen en kon men het gehele complex in ogenschouw nemen, evenals de in ontwikkeling zijnde nieuwbouw in de kelder. www.miniworldrotterdam.com

Ivo Opstelten tijdens zijn openingsspeech met links directeur Marc van Buren. Tamara Boelée van Miniworld met het attriboot, waarmee de jubileumtentoonstelling officieel werd geopend en waarna een confettikanon werd afgeschoten.

De miniatuurboerderij uit 1980 was de aanzet voor Miniworld. Detail van de uitbreiding: een bergmassief in ontwikkeling.

Boekbespreking

17 april

Dick van der Spek, auteur van onder meer het naslagwerk *NZH Railatlas* en inmiddels al verscheidene jaren woonachtig in Thailand, bezocht ons NZH-depot in gezelschap van zijn vriend, NVBS-er Kees van der Meene. Doel was het doornemen van kanttekeningen in de tekst van een binnenkort te publiceren boek over de elektrische tramlijn Leiden-Den Haag-Scheveningen. Voor een nog samen te stellen NZH-boekwerk werd de auteur bovendien in de gelegenheid gesteld een ruime keus te maken uit onze documentatie.

Kees van der Meene (l) en Dick van der Spek.

Luud Albers en Guus Veenendaal.

Bijzondere traktaties.

Afrekenen bij de NVBS-kassa van het NZH-boek.

Die dag ontving Luud Albers uit handen van Guus Veenendaal een exemplaar als dank voor zijn medewerking aan een bijzonder boek over Nederlands eerste spoorwegfotograaf Lodewijk Derens (1880-1956). Het boek bevat foto's die zijn geselecteerd en toegelicht door Remmo Status Muller en Guus Veenendaal.

Die middag werd in de NVBS-winkel een NZH-boek aangekocht ter aanvulling van onze bibliotheek. Dit fotoboek, samengesteld door Ad van Kamp, behandelt de Blauwe Tramlijn Leiden-Katwijk aan Zee.

NZH-Digitaal

Hans de Haan werkte ruim 8 jaar aan het samnstellen van de geschiedenis van het NZH-trambedrijf, waarvoor hij de nodige archieven, boeken en tijdschriften raadpleegde. Met behulp van de computer beschreef hij het trambedrijf en kreeg daardoor meer inzicht in de bijzondere geschiedenis van de NZH. Hij maakte via de elektronische snelweg belangstellenden deelgenoot van zijn uitgebreide spoorwerk.

Naar aanleiding hiervan nodigden wij de samensteller Hans de Haan uit op vrijdag 24 november voor een rondleiding in ons depot. Bij die gelegenheid had hij een verrassing meegebracht als aanvulling voor onze collectie: een messing luchtfloit. Dit attribuut, vertelde hij, was afkomstig uit het magazijn van de NZH-werkplaats Rijnsburg, waar hij het attribuut destijds ten geschenke had gekregen na afronding van zijn stageperiode aldaar.

Hans de Haan in ons NZH-depot bij de uniformkasten.

Uitdraai in twee ordners. Het resultaat van noeste arbeid.

Een gezelschap bestaande uit vrijwilligers van ons Genootschap en van de Studieverzameling EWI-TU-Delft bracht die dag een bezoek aan de sector Defensie Speciale Producten van de Koninklijke Marine in Den Helder. Met de *Sponsorbus* uit Pijnacker werd vanuit Delft naar Den Helder vertrokken, waar wij omstreeks half elf arriveerden en op gastvrije wijze ontvangen door PR-medewerkster Beda Steman. Met militaire precisie begeleidde zij ons vervolgens naar de diverse onderdelen, waar wij een kijkje achter de schermen kregen van de uitgestrekte marinebasis. Deze excursie was mogelijk gemaakt dankzij defensiemedewerker Jan de Winter, tevens voorzitter van de Oranjevereniging van Katwijk aan den Rijn.

Als eerste programma-onderdeel werd de productgroep *Verminderd Zicht* bezocht. Deze afdeling is verantwoordelijk voor de instandhouding van wapensysteem gebonden warmtebeeld- en helderheidsversterkende instrumenten, alsmede van gekoppelde randapparatuur voor Defensie, NATO-partners en overige departementen. Binnen deze productgroep wordt onderhoud gepleegd aan elektronische waarnemingssystemen, die gebruik maken van de thermische infrarood techniek en/of dagzicht video. Hiervoor beschikt de afdeling over diverse specialistische meet- en kalibratie-apparatuur, zoals een MRTD en MTF meetopstelling, collimatoren en een vibratiebank. Voor de helderheidsversterkende instrumenten zijn er speciale donkere ruimtes met verschillende HV-collimatoren en testkasten (Hoffman-box) voor justeer- en kalibratiewerkzaamheden.

Vervolgens maakten wij kennis met de afdeling *Waarneming*. Deze productgroep is verantwoordelijk voor de instandhouding van wapensysteem gebonden periscopen en anti-tankwapensystemen, waaronder de onderzeeboot periscoop, de Medium Range Anti Tank wapen "Gill/SPIKE", de Short Range Anti Tank wapen "Panzerfaust-3" en de PZF-3 met Dyna-range wapensysteem. Diverse overige observatiekijkers en diverse (richt) vizieren en lasersystemen voor Defensie, NATO-partners en overige departementen. Rond twaalf uur werd ons een voortreffelijke lunch aangeboden.

Men liet zich de lunch goed smaken, waarna Jan de Winter en Beda Steman als dank voor hun medewerking aan deze excursie uit handen van Han een typisch Delfts aandenken kregen aangeboden.

Foto's Leo van Tuijl

Hierna volgde een bezoek aan het amfibisch transportschip *Zijner Majesteits Johan de Witt*, waar wij een heldere presentatie kregen voorgeschoteld. De omvang en mogelijkheden van dit bijzondere schip zijn immens. Aan boord bevindt zich onder meer een bakkerij, een cafetaria en een fitnessruimte. De betrokkenheid van het personeel en de uitleg over de werkzaamheden was opvallend. Er werd met de nodige trots over gesproken en bovendien werd uitgebreid ingegaan op al onze vragen. Vanaf de brug hadden wij, begunstigd door het fraaie voorjaarsweer, een helder uitzicht in de richting Texel. Men beschikt over twee amfibische transportschepen. Behalve de ZR.MS. Johan de Witt is er de ZR.MS. Rotterdam.

Het grootste verschil tussen beide schepen is de mogelijkheid van de ZR. MS. Johan de Witt om een taskforce-staf te accommoderen en zijn tijdens amfibische operaties multifunctioneel inzetbaar. Maar ook voor commandovoering, crisisbeheersoperaties, rampenbestrijding en evacuaties zijn beide schepen uitstekend toegerust. Voor het uitvoeren van bovengenoemde operaties beschikt het schip over een dok voor landingsvoertuigen, een heliportdek en een uitgebreid hospitaalcomplex. Deze amfibische transportschepen worden in vakjargon als LPD's aangeduid, (Landing Platform Dock).

De vrijwilligers bijeen op het helikopterdek van de ZR.MS. Johan de Witt. V.l.n.r.: Ben Morien, Frans van Zuijlen, Arjan Geijp, Cees Pronk, Leo van Tuyl, André Pop, Otto Rompelman, Bob Groenewout, Han Geijp, Jan Meijers, Eric Winkel, Willem van der Poel, Richard den Dulk, Rob Timmermans, Piet Trimp en vooraan Raymond Naber, Georg Groenveld en Loek van Schie.

Foto Gerrit Jasperse

Als laatste programma-onderdeel werd in de loop van de middag een bezoek gebracht aan het zogenaamde Dok VI. Dit droogdok behoort tot de grotere overdekte Europese dokken. Hier kan men grote marineschepen accommoderen, met uitzondering van bevoorradings- en transportschepen. Het dok werd ontworpen voor de huidige en toekomstige generatie schepen en werd in 1980 in gebruik genomen. Naast de eisen van de eigen marine wordt rekening gehouden met de ontwikkelingen van de schepen van NATO-partners.

In het dok werd onderhoud gepleegd aan het Belgische fregat *Leopold I, F 930*, dat in 2007 werd overgenomen van de Nederlandse marine, waar het vanaf 1991 dienst had gedaan als Karel Doorman. De naamgeving Leopold I heeft betrekking op de naam van de eerste koning der Belgen. Na deze laatste rondleiding werd afscheid genomen van de marinemensen en koers gezet naar Katwijk aan den Rijn, waar deze bijzondere dag werd afgesloten in een Chinees restaurant. Al met al kon worden teruggezien op een zeer geslaagde dag, die ons lang zal bijblijven. Een woord van dank aan allen die deze dag tot een succes hebben gemaakt, is hier zeker op z'n plaats.

Vanaf de Johan de Witt had men goed zicht op het grote dok met binnen een indrukwekkende ruimte. De afmetingen van dit dok (foto rechts) zijn te vergelijken met onze mensen op het bordes en voorzien van (verplichte) gele veiligheidshelmen.

Pelikaanlezingen zijn in Voorburg altijd bijzonder in trek.

Als gebruikelijk worden deze lezingen gehouden in de kleine zaal van De Voorhof naast de Oude Kerk. Vanwege de grote belangstelling moest dit keer worden uitgeweken naar de Oude Kerk.

Presentator Meindert Marijs schetste een helder beeld over de vele veranderingen, die in de laatste 40 jaar in Voorburg hadden plaatsgevonden. Kortom een interessante avond, waarbij menig een met nostalgische gevoelens kon ervaren hoe het destijds was en waarom noodzakelijke veranderingen werden doorgevoerd.

Belangstelling in de Oude Kerk te Voorburg. Presentatie van ingrijpende veranderingen, zoals de aanleg van de Utrechtse Baan.

Foto's Johan Kres

Vergadering DNBT door Raymond Naber

26 mei

De projectgroep met inbegrip van alle werkgroepen bijeen in Scheveningen (bij de HTM).

Het realisatieplan A 619/620 werd vastgesteld en een aantal opties gepresenteerd voor de toe te passen technische uitvoering.

Ook werd de eerste uitgave *Bouwen die Blauwe* besproken, die inmiddels bij de donateurs goed blijkt te zijn ontvangen. Het is de bedoeling het blad twee maal per jaar te laten verschijnen.

V.l.n.r.: Peter Kalse, Wim Beukenkamp, Wim Bloem, Otto Dijkstra, Han Geijp, Boudewijn Leeuwenburgh, Maurice van Mourik, André van der Ploeg, Han Hazevoet, Maurits van den Toorn en Josina van der Horst.

Foto Raymond Naber

Meer informatie:
www.denieuweblauwetram.nl

Evenals in 2016 waren wij ook dit jaar present in het Nederlands Openlucht-Museum te Arnhem tijdens het Vaderdag-weekend. De manifestatie *VOLGENDE HALTE*, een vervolg op eerder gehouden tramevenementen, stond nu geheel in het teken van het Haagse trambedrijf HTM. Dit keer konden de bezoekers een rit maken met historische Haagse tramrijtuigen, beschikbaar gesteld door de werkgroep Scheveningen van de Tramweg-Stichting. Het ging daarbij om het buitenlijnmotorrijtuig 58, *ombouwer 77* en het aanhangrijtuig 779. Dit laatste tramrijtuig werd moeiteloos getrokken door het elektrische HTM- motorrijtuig 274 van het Openlucht Museum. Mede door het fraaie voorjaarsweer was de publieke belangstelling groot. Het museum had ons weer een mooie plaats toebedeeld in de remise, samen met onder meer de NVBS, de Tramweg-Stichting en de Stichting De Nieuwe Blauwe Tram.

Haagse sfeerbeelden onder een stralende zon herleefden dat weekend in het Nederlands Openlucht Museum te Arnhem.

De gezamenlijke stands op een centrale plaats in de remise.

Verscheidene bezoekers schreven zich in als donateur.

PROJECT A 619/620

De stand van de Stichting De Nieuwe Blauwe Tram met Josina van der Horst. Registratie in Delft van de Beijnes-tekeningen.

In 2015 ontvingen wij van het Spoorwegmuseum een grote hoeveelheid bouwtekeningen in langdurig bruikleen. Een kort verslag hiervan is opgenomen in het jaarverslag 2015. Het gaat om tekeningen van materieel van de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg Maatschappij en haar voorgangers. Materieel dat gebouwd is in Haarlem bij de Koninklijke Fabrik van Rijtuigen en Spoorwagens J.J. Beijnes. Enkele jaren geleden ontstond het idee om een reconstructie te realiseren van een tramstel van de A 600-serie. Om dit ambitieuze plan handen en voeten te geven is hiertoe opgericht de STICHTING DE NIEUWE BLAUWE TRAM. Het was nu zaak vanuit het genootschap versneld de beoogde inventarisatie en registratie uit te voeren van deze originele constructietekeningen. Via derden is van het Spoorwegmuseum toestemming verkregen de tekeningen voor de A 600 te laten scannen. Met het oog op de grote historische waarde van deze originele constructietekeningen deed zich allengs de vraag voor hoe deze tekeningen voor de toekomst goed toegankelijk voor het nageslacht bewaard kunnen worden. Het genootschap heeft hiertoe 200 nieuwe kokers aangekocht en op 20 februari aan Gert Jan Binkhorst verzocht een plan de campagne op te stellen. Halverwege het afgelopen jaar heeft Gert Jan een compleet collectieplan geschreven met als primair doel het behoud van deze Beijnes-tekeningen voor de toekomst. Er zullen nader afspraken worden gemaakt met het Spoorwegmuseum omtrent deze tekeningen.

Gert Jan Binkhorst en Boudewijn Leeuwenburgh aan de slag met het Beijnes-tekeningenbestand. Ook Maurice van Mourik, Maurits van den Toorn, Wim Beukenkamp, Josina van der Horst en Raymond Naber hebben meegeholpen de inhoud van de kokers met bouwtekeningen van het Spoorwegmuseum toegankelijk te maken. Rechts de cover van het A 619/620-project.

Tijdens de jaarlijkse Lakenfeesten in Leiden wordt traditioneel een botenparade door de singels gehouden. Dit evenement dat rond het laatste weekend van juni plaatsvindt, houdt verband met de eeuwenoude lakenindustrie die destijds in de Sleutelstad was gevestigd. Zo'n vijftig vaartuigen van diverse organisaties, bedrijven en particulieren nemen deel aan deze zogenaamde *Peurbakkentocht*. Dit kleurrijke festijn trekt elk jaar talloze bezoekers.

Een opvallende en enthousiaste groep, genaamd *De Stamgasten*, onder aanvoering van de broers Poeliejoe, deden dit jaar al voor de 22^e keer mee aan deze botenparade. Geen onbekenden in het Leidse, want al heel wat keren zijn de heren in de prijzen gevallen. In 2015 ontvingen zij de oeuverprijs en elk jaar weten zij een fraaie creatie op het water te brengen. Het afgelopen jaar kwam men op het lumineuze idee een replica te vervaardigen van de populaire Leidse stadstram, die al meer dan een halve eeuw geleden uit het stadsbeeld verdween.

NZH-stadstram A 327 op het Leidse Stationsplein, onderweg van de Hoge Rijndijk naar het eindpunt Oegstgeest. Links een zebrapad, dat in die jaren uit een oogpunt van zichtbaarheid extra beveiligd was met oranje *knipperbollen*.

Zo'n acht weekends was hard gewerkt aan de realisering van dit bijzondere plan, geïnspireerd door het in 2015 gehouden Blauwe Tramevenement in Katwijk aan den Rijn. Men had zich vantevoren terdege voorbereid door kennis te nemen van de originele stadstram A 327 van de Tramweg-Stichting. Een bezoek aan de Haagse tramremise waar de A 327 is gehuisvest, was essentieel. Zodoende kon men de juiste afmetingen, kleurstelling en belettering verkrijgen voor het realiseren van dit bijzondere plan.

Eenvoudig was de opdracht geenszins, aangezien men rekening moest houden dat de tram de lage bruggen zou kunnen passeren. Geen probleem echter voor de actieve *Stamgasten*: het bovenste gedeelte werd simpelweg inklapbaar gemaakt en met een achtkoppige bemanning aan boord verliep de vaart door de Leidse singels zonder noemenswaardige problemen. Onderweg was ook voor de inwendige mens gezorgd. De tram was namelijk voorzien van een geïmproviseerd keukentje waar hamburgers en andere lekkernijen werden gebakken. Met behulp van een aggregaat was voor verlichting gezorgd en bovendien voor muzikale omlijsting.

Aanmerken op het verzamelpunt bij de steiger nabij de Blauwpoortsbrug. Op de steiger had men een vlag neergelegd als eerbetoon aan Aad van der Luit. Actie in de *tramkeuken* voor de bemanning. Op het achterbalcon had men een complete disco-installatie waarmee men met eigentijdse muziek swingend de aandacht trok in de Leidse singels.

De A 327 als replica zag er vrij authentiek uit, vooral door de juiste kleurstelling en de bestemmings-trommel met o.m. LEIDEN, DE STAMGASTEN en BUITEN DIENST. Verder was de stadstram voorzien van reclameborden, het NZH-logo en een stroomafnemer.

De deelnemende vaartuigen werden vanaf 17.00 uur afgemeerd langs de Beestenmarkt, waarna om 19.00 uur de feestelijke tocht door de Leidse singels een aanvang nam. De botenparade eindigde bij de Stille Mare, waar de prijsuitreiking plaatsvond op het punt waar de Oude en de Nieuwe Rijn samenkomen. Met een vleugje nostalgie aanschouwden de samengestroomde belangstellenden het voorbijvaren van de fraaie blauwe peurbak. Een blik van herkenning zal zeker aanwezig zijn geweest bij degenen die de Blauwe Tram nog hebben meegemaakt.

Dat de *watertram*, ontworpen door de *Stamgasten*, wederom bij de jury in de prijzen zou vallen, was eigenlijk wel te voorzien. Het team kon dan ook als welverdiende winnaars de hoofdprijs in ontvangst nemen: de Aad van der Luit-wisseltrofee.

Deze onlangs ingevoerde trofee is vernoemd naar het recentelijk overleden populaire raadslid, columnist en organisator, die vanwege zijn verdiensten was geridderd en tevens ereburger was van de stad Leiden. Bovendien ontvingen de *Stamgasten* de publieksprijs voor het originele ontwerp.

De *Leidse Godfather* van de Peurbakkentocht, zo noemde stadgenoot en cabaretier Jochem Myjer de 71-jarige Aad van der Luit tijdens de uitvaart.

De Stamgasten klaar voor vertrek, de tros kan los. Het inklappen van het bovendek en doorvaart onder de Blauwpoortsbrug.

De Blauwpoortsbrug eenmaal voorbij volgde de passage van de Bostelbrug en vervolgens weer opbouwen en aansluiten.

Na afloop van zo'n Peurbakkenevenement eindigt een van de creaties van de *Stamgasten* op het dak van het gebouw van het Stadsparkerplan aan de Haagweg. Voor directeur Chris Verplancke leek die plek een geschikte plaats als tramremise. De makers van de tram dachten er net zo over en aldus werd de stadstram daar geplaatst als blikvanger. Het zou sneu zijn geweest wanneer deze A 327 na afloop zou zijn gesloopt.

Spijtig alleen dat onverlaten het reclamebord met de tekst *Leids Dagblad, uw sleutel tot de Sleutelstad* hadden meegenomen. Claudia Vijlbrief sprak er schande van op Facebook. Zij had de authentieke belettering met zorg aangebracht en beloofde een kratje bier voor het terugbezorgen van het reclamebord. Onduidelijk is of het bord inmiddels boven water (!) is gekomen. De stedelijke en regionale pers en ook de bekende railbladen RailMagazine en Op Oude Rails maakten melding van dit Leidse evenement.

Fred Hofman van de TS-werkgroep Scheveningen maakte een kort filmverslag, dat te vinden is op YouTube: <https://youtu.be/80JPym5zyRs>

De Leidse singels met kleurrijke Peurbakken tijdens de parade.

De stadstram op het dak van het Stadsparkerplan.

Vermeldenswaard is nog dat de toegangsweg naar de nieuwe *Tevreewijk* achter het terrein van het Stadsparkerplan *Blauwe Tramstraat* heet. Net zoals men dat voor de nieuwbouwwijk aan de Leidsevaart in Haarlem heeft gedaan. Hierdoor zal de benaming Blauwe Tram na de opheffing in het najaar van 1961 in beide steden blijven voortbestaan.

Op de huidige plek was de NZH Budapest B 412 in de jaren 1973-1976 geplaatst in afwachting van onderdak. Initiatieven van ons genootschap hebben toen geresulteerd in onderdak, dat in Voorburg werd gevonden, waarna een bijna 10-jarige restauratie volgde. Zonder twijfel de redding van dit unieke type tramrijtuig, dat destijds in Noord- en Zuid-Holland het verkeersbeeld bepaalde en door reizigers als een luxe en comfortabel vervoermiddel werd ervaren.

De desolate Budapest in afwachting van onderdak.

Wij werden benaderd door een uitvaartonderneming met de vraag of wij een gedicht over de Blauwe Tram konden leveren voor een plechtigheid van een Blauwe Tramliefhebber uit Voorburg, die daags vóór Moederdag zou plaatsvinden.

In ons uitgebreide archief vonden wij een treffend gedicht van Frits Hoogerwerff, redacteur van de Voorburgse Courant, over de omstreden opheffing van de NZH-lokaaldienst Voorburg/Viaduct-Den Haag in de nacht van 10 op 11 mei 1958. Sindsdien moest het publiek zich maar tevreden stellen met een HTM-bus zonder gastvrije conducteur.

Over enige maanden zal het zestig jaar zijn geleden dat deze nachtelijke afscheidsrit plaatsvond en vergezeld werd door tientallen claxonnerende auto's.

Afscheid van De Blauwe

*Is dat, ouwe trouwe Blauwe
Jouw geschenk voor Moederdag
dat in Voorburg geen één moeder
ooit meer met jou rijden mag ?*

*Weet je nog: na de bevrijding ?
Heel ons Voorburg vierde feest
Toen jij eindelijk weer ging rijden
net als 't vroeger was geweest.*

*Weet je nog: in twee en vijftig,
wat er op jouw haltehuisje stond ?
"Voorburg wil de Blauwe hounen".
Dat ging toen van mond tot mond.*

*Over jou is veel geschreven,
er is heel wat afgepraat
en er werd speciaal vergaderd
hier in de gemeenteraad.*

*Ieder vond jou, trouwe Blauwe,
toch zo goed en zo charmant.
Jij bracht Voorburg comfortabel,
elke zomer naar het strand.*

*Nooit heb jij, met sneeuw of regen
in de kou ons laten staan
want er was voldoende ruimte
en op jou kon men steeds aan.*

*Ik denk ook aan je bemanning,
zo beleefd en zo attent.
Die heeft toch in al die jaren
elke passagier verwend.*

*Maar nu moet je afscheid nemen
want nu komt de HTM
met haar bus, die wij niet willen,
nou, vaarwel dan, Blauwe Tram !*

Einde lokaaldienst 10-5-1958. Motorrijtuig A 506 in de bloemetjes en voorzien van een rouwkrans. Wagenvoerder Chris Engels in de verdrinking en geheel links NZH-directeur Jan Jurrissen.
Foto Hans van Engelen

Een paar keer per jaar brengen wij een bezoek aan twee Blauwe Tramvrienden, beiden woonachtig in Eindhoven en trouwe donateurs van onze stichting. Henk Odendaal is afkomstig uit Den Haag, waar hij al vroeg interesse kreeg voor het tramverkeer van zowel de Blauwe Tram als de Gele Tram. Later trok hij met zijn camera vaak onder meer naar België, waar men in de jaren zestig nog veel tramverkeer kon aantreffen. Zijn vriend en oud-collega Peter Koumans is opgegroeid in Leiden, waar het trambedrijf van de NZH allengs zijn aandacht trok. Dat heeft bijzondere foto's opgeleverd.

Thuis bij Peter Koumans (l) met Henk Odendaal. Foto Georg Groenvelde

Peter was jarenlang bevriend met Wim van Rooijen, eveneens een Blauwe Tramvriend bij uitstek. De afgelopen jaren heeft Peter Koumans gegevens van NZH-materieel samengesteld en gebundeld, die wij nog regelmatig als naslagwerk hanteren.

Donateursvergadering van de Stichting De Nieuwe Blauwe Tram door Otto Dijkstra 24 juni

De eerste donateursvergadering van de Stichting De Nieuwe Blauwe Tram vond die dag plaats in het NZH Vervoer Museum te Haarlem. Om de donateurs van het NS-station Haarlem Spaarnwoude naar het museum te vervoeren was door het museum NZH-stadsbus 5372 beschikbaar gesteld.

In het museum werden de donateurs hartelijk ontvangen, waarna tot het moment dat de voorzitter de vergadering opende het tentoongestelde NZH-trammaterieel (A 14, A 37, BY 2, B 412 en H 114) kon worden bewonderd. Hierbij viel vooral de A 14 op, omdat deze motorwagens zich al in een vergevorderd stadium van herstel bevindt.

Na opening van de vergadering, gevolgd door het voorstellen van de overige bestuursleden van de stichting, werden de plannen ontvouwd voor de reconstructie van het tramstel A 600.

De keuze van het nummer kwam daarbij uitgebreid aan de orde, temeer omdat van diverse zijden was voorgesteld het te bouwen tramstel in de serie door te nummeren (A 621/622). Dat de keuze is gevallen op het nummer A 619/620 komt vooral vanwege het feit dat dit tramstel als laatste voor de NZH was gebouwd en interessanter nog, het laatste tramstel dat op 2 januari 1949 van Haarlem naar Leiden reed en bijna dertien jaar later, op 9 november 1961, van Leiden naar Den Haag en aansluitend als leegmaterieelrit van Den Haag naar de Voorburgse remise koerste. Gedurende de vergadering kwam verder naar voren dat de bouw van de casco's wordt overwogen, omdat dan iets tastbaars te zien zal zijn. Dit zou de werving van fondsen en donateurs een extra stimulans kunnen geven. Tenslotte werd duidelijk gemaakt dat de ANBI-status van de stichting zowel de donateur zelf als de stichting fiscaal gezien voordelen oplevert.

Van links naar rechts: Frans Heijnen, Wim Beukenkamp, Wim Bloem en Maurits van den Toorn.

Aandachtig gehoor bij de aanwezige donateurs.

Foto's Raymond Naber

Zestig jaar geleden verdween de Blauwe Tram uit Scheveningen

Op de voorpagina van de Scheveningsche Courant verscheen in de laatste week van augustus prominent het verhaal dat op zaterdag 31 augustus 1957 de Blauwe Tram voor het laatst van Voorburg naar Scheveningen had gereden. Tegen twaalf uur werd aan het eindpunt aan de Gevers Deijnotweg tegenover het Palace Hotel door tientallen Scheveningers afscheid genomen. Het personeel van de laatste Blauwe Tram kreeg drank en een rokertje aangeboden. Conducteur Hendriks werd uitgenodigd een glaasje mee te drinken, dat aan wagenvoerder Heugens niet was toegestaan. Hij ontving een bos bloemen.

Hierna werd afscheid genomen en vertrok de laatste Blauwe Tram rond middernacht naar Voorburg. In de bocht naar de Badhuisweg liet de wagenvoerder nog eenmaal lang en hard het vertrouwde geluid van de luchtfluit horen. Al fluitende verdween daar de laatste Blauwe Tram in het nachtelijk duister.

De Scheveningsche Courant van 23 augustus 2017.

Het Haags Dagblad bracht dit treurige nieuws destijds als volgt: "Zonder veel misbaar, maar met een dronk op de begrafenis van de Blauwe hebben velen zaterdag kort na middernacht afscheid genomen van het geliefde vervoermiddel, dat hen jaren van Scheveningen naar Den Haag en terug heeft gebracht".

Voor de inwoners van Voorburg hebben zich geweerd tegen het verdwijnen van hun Blauwe Tram. Op de Parkweg bij de halte Weverslaan was een treffende tekst met witte verf aangebracht: "Houwen die Blauwe". (De eerste Voorburgse graffiti !)

De Voorburgers hadden jarenlang gebruik gemaakt van deze populaire tram, die hen naar Den Haag en Scheveningen bracht. Op zomerse dagen werden extra trams ingelegd om de strandgangers snel en comfortabel te vervoeren. De tramrit leidde via het Bezuidenhout en de Koningskade door de Nieuwe Scheveningse Bosjes naar het eindpunt op een steenworp afstand van het strand.

Op de terugrit kon worden overgestapt naar Leidschendam, Voorschoten en Leiden.

Dat de Blauwe Tram een populaire tram was, kwam mede door het gastvrije personeel. Er was soms sprake van een rijdende huiskamer.

In september 1942 moest de Blauwe Tramlijn op last van de Duitse bezetter Scheveningen verlaten i.v.m. de bouw van de Atlantikwall. Rails en bovenleiding werden verwijderd en pas in het voorjaar van 1947 kon de Blauwe Tram eindelijk weer door naar Scheveningen.

Burgemeester dr. J.W. Nooteboom sprak bij de feestelijke heropening op 2 juni dat Voorburg weer aan de kust kwam te liggen. Helaas is dat slechts van korte duur geweest.

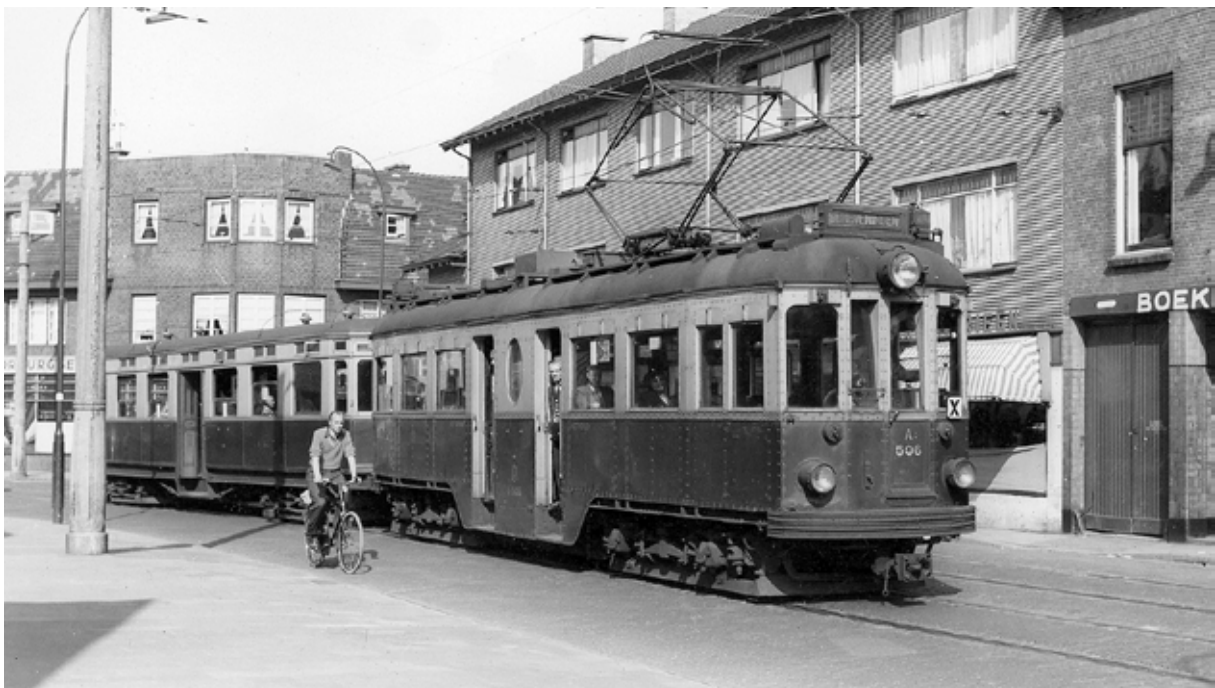
De Blauwe Tram in 1957 op de Badhuisweg te Scheveningen richting Voorburg en in de Scheveningse Bosjes richting strand.

Foto's Hans van Engelen

Het begon zo mooi op 11 april 1924. De elektrische tramlijn van de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg Maatschappij van Leiden naar Den Haag en Scheveningen werd op feestelijke wijze geopend en de bevolking liep daarvoor massaal uit. Een gezelschap genodigden verzamelde zich op het stadhuis in Leiden en vertrok vervolgens naar Scheveningen. In het Oranjehotel vond de ontvangst plaats door het Haagse gemeentebestuur en trad de bekende conferencier Jean Louis Pisuise op. Men had zich naar Scheveningen laten vervoeren in gloednieuwe tramrijtuigen, gebouwd bij de gerenommeerde fabriek Ganz in Budapest. Zo kwam de Blauwe Tram dan ook aan de bijnaam Budapester.

Gelijktijdig met het afscheid te Scheveningen in 1957 verdween 's nachts de Blauwe Tram op het baanvak Amsterdam-Haarlem-Zandvoort. Op wel zeer uitbundige wijze namen vele duizenden toeschouwers afscheid, (zie onderaan pagina 25).

Tramstel van de lokaaldienst op de Parkweg in Voorburg met bestemming Scheveningen.

Foto Hans van Engelen

Op uitnodiging van het museum woonden wij de opening bij van de tentoonstelling naar aanleiding van de opheffing van de lijn Amsterdam-Haarlem-Zandvoort, exact 60 jaar geleden. Wanneer we dan toch naar Haarlem gaan, konden we het ook dit keer niet nalaten een kijkje te nemen bij de bouwactiviteiten aan de Leidsevaart. De vrijgekomen ruimte was inmiddels al grotendeels bebouwd. Nog maar eens een foto ter illustratie, een half jaar na ons vorige bezoek.

Nieuwbouw nabij het Shell-tankstation aan de Leidsevaart.

Toespraak door museumvoorzitter Tonnie Hodes.

Zandvoorts loco-burgemeester in gezelschap van Tonnie Hodes verrichtte de officiële opening van de tentoonstelling. Wethouder drs. J. Botter van Haarlem maakte van de gelegenheid gebruik te fotograferen. Geheel rechts Rob Wilders die met vrijwilligers van het museum de tentoonstelling had samengesteld.

Zestig jaar geleden verdween de Blauwe Tram tussen Amsterdam en Zandvoort

In de nacht van 31 augustus op 1 september 1957 reed de Blauwe Tram voor het laatst van Amsterdam naar Haarlem en Zandvoort. Rond twaalf uur 's nachts werd aan het beginpunt in de Spuistraat door duizenden Mokummers afscheid genomen van hun "Haarlemse" Blauwe Tram. Meer dan vijftig jaar had deze meest luxueuze tram van ons land, zoals velen hem noemden, het tussen Amsterdam en Zandvoort volgehouden. De combinatie motorwagens A 13-A 18-A 1 vertrokken voor de allerlaatste keer uit de hoofdstad naar de remise aan de Leidsevaart.

Voor vertrek in de Spuistraat werd aan motorwagen A 13 een rouwkrans bevestigd.

Foto Harry Pot

Bij het uitbundige afscheid in Amsterdam was de laatste Blauwe Tram getooid met een rouwkrans en zong de bekende volkszanger Willy Alberti een voor die gelegenheid gecomponeerd afscheidslied: *Wij blijven nu vol weemoed staan, daar bij die lege báán.*

Het dagblad De Maasbode kopte: *Afscheid van Blauwe Tram werd vrolijke begrafenis.* Om beurten liet de Amsterdamse politiekapel en mr. Romke de Waard, voorzitter van de Kring van Draaiorgel-vrienden, vrolijke klanken horen. Trouwe dienaars van de NZH werden gehuldigd en de laatste passagiers kregen beschuit met haring.

En toen....Treurig zette de politiekapel *Me gane naar Zandvoort an de see* in, terwijl de toeschouwers uit volle borst meezongen. De tram kwam langzaam in beweging om nooit meer in Amsterdam terug te keren. Het feest was voorbij.

Ook in Haarlem waren die nacht duizenden mensen op de been, zodat de politie er met grote moeite in slaagde enige orde in de mensenzee te scheppen. In de Tempeliersstraat zongen leden van de Koninklijke Liedertafel "Zang en Vriendschap" een *Requiem op de Blauwe*, gecomponeerd door Jos de Klerk met als refrein: *Tram, Tram, In Memoriam.*

Hierna voerde NZH-directeur Jurrissen het woord. Hij betoogde diep onder de indruk te zijn van de grote menigte die afscheid van hun vervoermiddel kwamen nemen.

Eind november kregen wij van Peter Günther een e-mail met foto (voorzijde) over de laatste stand van zaken m.b.t. de restauratie A 14 die wij in dit jaarverslag willen weergeven.

"Maandag jl. is een begin gemaakt met het schilderen van de kop aan de kant van de lange coupé, hulde aan Jan van Maris, onze huisschilder! Je moet er eigenlijk vóór staan, dan is de A 14 nog mooier.

Het interieur van de lange en korte coupé worden op dit moment grondig aangepakt.

De zij- en binnenpanelen worden herplaatst, dat gaat met moeite aangezien er nieuwe spanten zijn geplaatst, maar het lukt goed. Al het lijstwerk rondom de panelen wordt nieuw aangebracht.

De oude waren bijna allemaal gescheurd tijdens het verwijderen van de panelen. De bagagerekken zijn definitief vastgezet. Het netwerk van de rekken wordt opnieuw vervaardigd, de oude zijn bijna vergaan, maar dienen wel als voorbeeld!

De langsbankjes bij de kopeinden zijn op één na geplaatst en vastgezet. De raamwerken onder de klapstoeltjes, zijn gericht en worden definitief vastgezet zodra de binnenpanelen zijn geplaatst. Zowel in de lange als korte coupé wordt één schuifraam weer helemaal compleet gemaakt, inclusief de rolgordijnen en leertjes onder de vensters. De nieuw vervaardigde vensterbankjes voor deze twee ramen kunnen met een veermechaniek naar binnen worden geschoven, zodat de ramen kunnen zakken. Vanwege de kwetsbaarheid van de andere vensterbankjes en het lijstwerk daaronder worden de overige ramen vastgezet. Kortom nog veel werk te doen, maar we doen het met passie. We krijgen steeds positieve reacties van bezoekers en museumcollega's. Kom weer eens kijken, jullie zijn zoals altijd van harte welkom. Met vriendelijke groet, Peter Günther"

Wat Peter niet kon weten was dat wij eerder diezelfde maand in het NZH Vervoer Museum aanwezig waren en de restauratiewerkzaamheden in ogenschouw hadden genomen. We maakten toen opnamen van o.a. de achterzijde van dit Métallurgique-rijtuig uit 1904. We konden constateren dat op deze nieuwe locatie goede vorderingen worden gemaakt. De tijd van werken in de openlucht is gelukkig voorbij. Wij wensen Peter en zijn team veel succes met de restauratiewerkzaamheden.

De voor- en achterzijde van het Métallurgique-rijtuig. Foto links Peter Günther

Blauwe Tram in de dagbladen

Dat de Blauwe Tram ook in 2017 in de media aandacht kreeg blijkt onder meer uit artikelen die in diverse dag- en weekbladen verschenen.

Het AD van 3 oktober schonk aandacht aan de reconstructieplannen van onze collega's van de Stichting De Nieuwe Blauwe Tram met de veelzeggende kop "Eerherstel voor Blauwe Tram". Een paar citaten: Hoogwaardig openbaar vervoer was er al in 1960: De Blauwe Tram, snel, comfortabel en voordelig. Reizigers konden kiezen tussen de Gele Tram van de HTM en de legendarische Blauwe Tram van de NZH.

Ook in het Leids Dablad van 15 september een artikel met foto over het verfraaien van de fiets- en bustunnel bij NS-station De Vink. Hier werd een muurschildering aangebracht van o.a. een Leidse stadstram. Bedoeling hiervan is de omgeving gevoelsmatig veiliger te maken.

In de aflevering Leiden en omgeving van het Leids Dagblad van 12 september prijkte een grote foto over twee pagina's van de Blauwe Tram op de Kamerlingh Onneslaan, de huidige Lammenschansweg.

Deze foto moest de aandacht van de lezer trekken. De bijbehorende tekst was echter niet bepaald positief over de plannen voor een sneltram, de Rijn Gouwe Lijn. De omwonenden waren fel gekant tegen deze plannen voor de aanleg vanuit Katwijk en Noordwijk via Leiden naar Alphen aan den Rijn en Gouda. Na langdurige discussies binnen de Leidse politiek gingen deze plannen, ondanks druk van de Provincie tenslotte niet door.

NZH-halte met dienstregeling.

Doorlopende belangstelling bij onze stand.

Ondanks het wisselvallige weer hadden we over belangstelling niet te klagen bij het voormalige eindpunt van HTM-halte Voorburg Station, het huidige evenementenplein. Je kreeg steeds aanloop van mensen die eerst een tramrit hadden gemaakt en vervolgens iets wilden aanschaffen, zoals een boek, ansichtkaarten, een tegeltje of een dvd.

Ook werd aan donateurswerving gedaan voor de nieuw te bouwen Blauwe Tram A 619/620. Verschillende historische trams arriveerden die dag bij onze stand, waar speciaal een NZH-halte met dienstregeling was geplaatst. Rijdend erfgoed afkomstig van het Haags Openbaar Vervoer Museum en van de Tramweg-Stichting reden twee verschillende routes vanaf Scheveningen via de Haagse binnenstad naar Voorburg en terug. Een storing aan de Laakbrug op de Rijswijkseweg had enige tijd een nadelige invloed op de dienstregeling.

De deelnemende trams die onze stand aandeden: de HTM-buitenlijnmotorwagens 57 en 58, de stadsmotorwagens 77 en 826, de PCC's 1101 (instructie-TouristTram) en 1210, de GTL's 3117 en 3035 (Hoftramm) en last but not least de stadsmotorwagen NZH A 327.

Er was veel belangstelling voor een tramrit. Bij Museum Swaensteyn in de Herenstraat was een verwijzing geplaatst.

In de nieuwe Haarlemse woonwijk aan de Leidsevaart kregen de straten als herinnering aan het voormalige remiseterrein door striptekenaars ontworpen gevelstenen met een bijpassende straatnaam. Oorspronkelijk vanaf 1899 het domein van de Eerste Nederlandse Electriche Tramwegaatschappij (ENET), vervolgens van de Electriche Spoorweg Maatschappij (ESM) en de NZH en tenslotte de thuisbasis van busmaatschappij Connexxion. Stiptekenaars als Joost Swarte, Toon van Driel en Theo van den Boogaard hebben het verleden verbeeld in humor aandoende gevelstenen.

Eerste gevelsteen in de Blauwetramstraat

Donderdagmiddag 5 oktober was het zover en kon de onthulling plaatsvinden. De eerste gevelsteen, verankerd in het hoekhuis nummer 42 in de Blauwe Tramstraat, was de eerste in een serie van tien. Dat dit kon gebeuren was een initiatief van de Stichting Geveltekens Vereniging Haarlem en met steun van ontwikkelaar Hoorne Vastgoed.

De gevelstenen die de straten decoreren, zullen een blijvende herinnering vormen aan het historische verleden van dit vervoersdomein. Straatnamen als Bijwagenstraat, Blauwe Tramstraat, Remiseplantsoen, Leylandstraat en Bolramerstraat verwijzen naar het roemrijke verleden. Jeroen van Spijk, wethouder Ruimtelijke Ordening en Monumenten, trok na een geestige speech samen met Martin Busker het blauwe doek omhoog waarna de gevelsteen zichtbaar werd voor de genodigden en de nieuwe buurtbewoners.

Onthulling door Martin Busker(l) en Jeroen van Spijk.

Martin Busker, bestuurslid van de Stichting Gevelstenen Haarlem, gaf vervolgens uitleg over het ontstaan van dit initiatief. Toen men hoorde van de ontwikkelingen rond het nieuwe woningbouw-project Remise Haarlem leek het de stichting een goed idee d.m.v. bijzondere gevelstenen het verleden te laten herleven. De stichting zal in samenwerking met de gemeente garant staan voor het onderhoud van deze kunstwerken.

Een blauwe loper was uitgerold op de nog ongeplaveide Blauwe Tramstraat. In de opgestelde feesttent was live muziek en werden "Blauwe" drankjes, speciale bus- en tramgebakjes en heerlijke hapjes geserveerd.

Afrekenen in China, juni 2004.

De verzameling spoorpetten in de vitrine te Amersfoort NVBS Centraal.

Dit keer vulden wij de vitrines bij de NVBS in Amersfoort met uniformpetten van buitenlandse spoorwegbedrijven uit de privé-collectie van Georg Groenveld.

Tijdens spoor- en tramvakanties kwam hij vaak in contact met spoormensen en dat resulteerde soms in een passend souvenir in de vorm van bijvoorbeeld een uniformpet. In de vitrines zijn spoorpetten opgenomen uit Oostenrijk, de voormalige DDR en Tsjecho-Slowakije, uit Polen, Turkije en zelfs uit China. Al deze petten zijn verzameld vanaf de jaren zestig (ÖBB, DR en CSD) tot begin van deze eeuw (o.m. PKP). Blauwe petten van conducteurs en rode exemplaren van stationschefs waren te bezichtigen. Ook een blauwe wintermuts en een zwartleren pet van een machinist, beide afkomstig van de Deutsche Reichsbahn.

In de jaren zestig kwam tweemaal daags in Gmünd in het Waldviertel (Oostenrijk) een Tsjecho-Slowaakse stoomlok binnen en bracht de machinist bij de volgende rit het gevraagde attribuut mee. Tijdens een stoomsafarivakantie in Polen reageerde een stationschef op het verzoek door naar buiten te lopen en een ladder tegen een aangrenzend gebouw te plaatsen. Op de eerste etage trok de man een luik open en kroop naar binnen. En ja hoor, hij had de vraag goed begrepen en kwam met een rode PKP-pet (chapka) naar beneden!

Het Chinese spoorpersoneel bood ongevraagd alles te koop aan, van complete uniformen tot enorm grote nummerplaten van stoomlocomotieven. In de vitrines waren ook onderscheidingstekens van de Poolse en Chinese Spoorwegen opgenomen.

Medewerkersdag uitgeverij Uquilair

28 oktober

Op uitnodiging van de uitgever werden wij 's middags gastvrij ontvangen voor een rondleiding en een rit op de stamlijn van de Stoomtrein Goes-Borsele (SGB). Naast een gezellige middag was het de bedoeling van uitgever Henk de Jager en zijn team kennis te maken met overige redactieleden en de onderlinge band te versterken.

Het gezelschap tijdens de rit en bij de lunch in "De Buffer".

Overzicht van de SGB-werkplaats te Goes.

In de Oude Kerk te Voorburg naast zaal De Voorhof werd door ons een lezing verzorgd, die als titel meekreeg *De Blauwe Tram en wat nog meer verdween in Voorburg*. Vóór de pauze een diaprojectie over Voorburg met historische kleurenopnamen uit de jaren zestig en zeventig. Woonhuizen aan de Koningin Wilhelminalaan en de Broekslootkade, die moesten wijken voor de aanleg van de Utrechtse Baan. Sfeeropnamen van een verlaten boerderij aan het Veurselaantje en opnamen van verschillende karakteristieke Voorburgse inwoners. Ook beelden van het bezoek van koningin Juliana aan Huize Hofwijck en als afsluiting vóór de pauze opnamen van restauratiewerkzaamheden aan historische panden in het oude centrum van Voorburg.

Affiche dat in het oude centrum werd verspreid.

Na de pauze opnamen van de Blauwe Tram in en om Voorburg en een impressie van de restauratie bij de firma Starlift van de unieke Blauwe Tram uit 1923. Dit in Budapest gebouwde tramrijtuig uit een order van 70 stuks werd op initiatief van het Historisch Genootschap op 13 november 1976 naar Voorburg overgebracht en in een tijdsbestek van bijna tien jaar door een groep enthousiaste vrijwilligers in oude glorie hersteld.

De legendarische Budapester B 412 tijdens de omvangrijke restauratie in de Voorburgse Romneyloods bij de firma Starlift.

De gevarieerde avond met ruim tweehonderd belangstellenden werd besloten met een film uit 2008 van Jeroen Rooijackers en nabewerkt door Henk op der Heijde. In deze film worden de activiteiten van het genootschap belicht.

De opbrengst van deze avond kwam geheel ten goede aan de restauratie van de eeuwenoude kerktoeren.

Wie, wat, waar ?

Foto met vragen als: waar, waarom, wanneer en wie kent het bruidspaar?

Tot één van de belangrijkste aanwinsten voor ons historisch beeldarchief behoort ongetwijfeld deze opname. Bij nadere bestudering van deze winterse opname stelden we vast dat deze moet zijn gemaakt in de Hoofdstraat van Hillegom. Dat bleek namelijk door het uithangbord met het Friese wapen. Hier bevond zich destijds horecabedrijf *Het Wapen van Friesland*. Bij nadere beschouwing waren evenwel nog vraagtekens, zoals wat deed deze Budapestster in Hillegom, wanneer zou de opname zijn gemaakt en ook: wie zou het bruidspaar zijn geweest?

Een oproep in een Hillegoms huis-aan-huisblad leverde de naam op van de fotograaf: Van der Lans. Een zoon had gereageerd en vertelde dat zijn vader destijds een fotozaak in de Hoofdstraat had en ook bruidsreportages verzorgde. De foto werd op onze website geplaatst met een oproep voor nadere informatie. Blauwe Tramvriend Henk van den Born uit Amsterdam wist te vertellen dat in de Velsche Courant een bericht had gestaan over twee Blauwe Tramstellen die bij Lisse op woensdag 4 februari 1942 in de sneeuw waren vastgelopen. Vandaar dat er een zwaargewicht motorrijtuig uit Leiden aan te pas moest komen om de tramstellen te bevrijden. In die dagen was sprake van een lange en strenge vorstperiode, gecombineerd met veel sneeuwval en een harde wind, waardoor hier en daar sneeuwwallen waren ontstaan. In verband met van hogerhand opgelegde verduisteringsmaatregelen waren de schijnwerpers van de trams verwijderd en de koplampen voorzien van een metalen afdekking met een smalle horizontale opening. Dit laatste was bij de te hulp ingezette Budapestster A 404 echter niet het geval. Mogelijk dat snel moest worden gehandeld en het overbrengen bij daglicht plaatsvond. Wat echter nog een open vraag bleef, was achter de namen te komen van het bruidspaar.

In de pauze van de Pelikaanlezing in Voorburg op donderdag 16 november kwamen wij in contact met Rien Elstrodt. Hij had op onze website de oproep gelezen en vertelde dat zijn vrouw Trudy duidelijkheid kon verschaffen over de namen van het bruidspaar. Daags erna ontvingen wij bericht dat plaats en datum inderdaad klopten. Trudy Elstrodt had duidelijk haar oom Theo van der Vlugt uit Lisse en tante Truus Jonkman uit Hillegom herkend, die op weg waren naar de Sint Jozefkerk. Op diezelfde dag was Trudy geboren in die koude februarimaand.

De 75 jaar oude foto heeft zijn geheimen goeddeels prijsgegeven en laat zien dat het zwaargewicht Budapestster motorrijtuig krachtig genoeg bleek om de twee vastgelopen tramstellen weg te slepen. Onduidelijk is nog waarom vanuit Lisse eerst naar Hillegom werd gereden en niet vanaf de plaats des onheils rechtstreeks naar Leiden.

Jeugherinneringen door Peter Kranenburg

Tramstation Zandvoort, 26 augustus 1954. Foto J.J.B. Vellekoop

In mijn schooljaren scharrelde ik nogal eens rond op het emplacement Zandvoort.

Na aankomst van de tram ging de wagenvoerder altijd met zijn spullen naar de andere kant, schakelde heel even op, maakte een remproef, waarbij de compressor begon te draaien. Daarna hield hij zijn pauze.

Op een woensdag- of zaterdagmiddag, na deze gebruikelijke procedure, lukte kennelijk het lossen van de remmen van een Beijnestram niet goed want wagenvoerder en conducteurs keken belangstellend naar de wielen.

Iets klopte er niet, wat, tja, als schooljongen van 8 of 9 jaar weet je dat niet.

Na veel geharrewar en na bellen, kennelijk met Haarlem, gingen de beugels omlaag en werd de achterste motorwagen afgekoppeld. Na het loskoppelen en de remproef erna bleek alles wel in orde. Weer bellen en de tram vertrok! A + B, (motorwagen + aanhangwagen), in mijn ogen zag de tram er toen heel anders uit dan normaal! Mooi gezicht. Wat nu? Wachten . . . en na een half uur kwam een losse Métallurgique aanrijden met monteurs, want die mannen kende ik van gezicht. De 'baas' droeg altijd een stofjas en had een hoed op en reed altijd zelf. Ze gingen aan het rommelen aan de achtergebleven motorwagen, de beugel tegen de draad, optrekken, remmen en met geleerde gezichten kijken wat er gebeurde.

Na een paar keer: ja hoor, met succes! En wat gebeurde er? Na aankomst van de volgende Beijnestram werd de achterblijver aangekoppeld, stukje optrekken, remmen en de remmen losten keurig. Nog eens proberen: prima! De tram vertrok als vierwagentram met onze motorwagen achterop op slot; de Métallurgique met de monteurs reed er meteen achteraan.

Wat een middag!!! Zo blijft onze 'Blauwe' voortleven in onze herinnering.

Eindpunt Tramstation Zandvoort 18 mei 1941. Extra tram bestaande uit drie Métallurgique Motorwagens en een zogenaamd Hamburger rijtuig.

Uit de koffer van tante Pietje door Johan Kres

De tram speelt in mijn hele leven een rol en ik vraag mij weleens af hoe dat toch komt; is het genetisch of door interesse? Mijn opa (1881-1968) en vader (1923-2007) brachten voor de oorlog weleens een dagje "stoomtreinen kijken" door op Utrecht CS; is het dan in mijn genen gekomen? Mijn opa kende ook de stoomtram vanuit Katwijk, want hij reisde vóór 1911 ook naar zijn werk als koördirigent en organist naar het Groene Kerkje in Oegstgeest en naar Endegeest, waar mijn oma verpleegkundige was en dat ben ik ook....is dat dan genetisch?

Een Blauwe Tram passeert het Groene Kerkje in Oegstgeest.

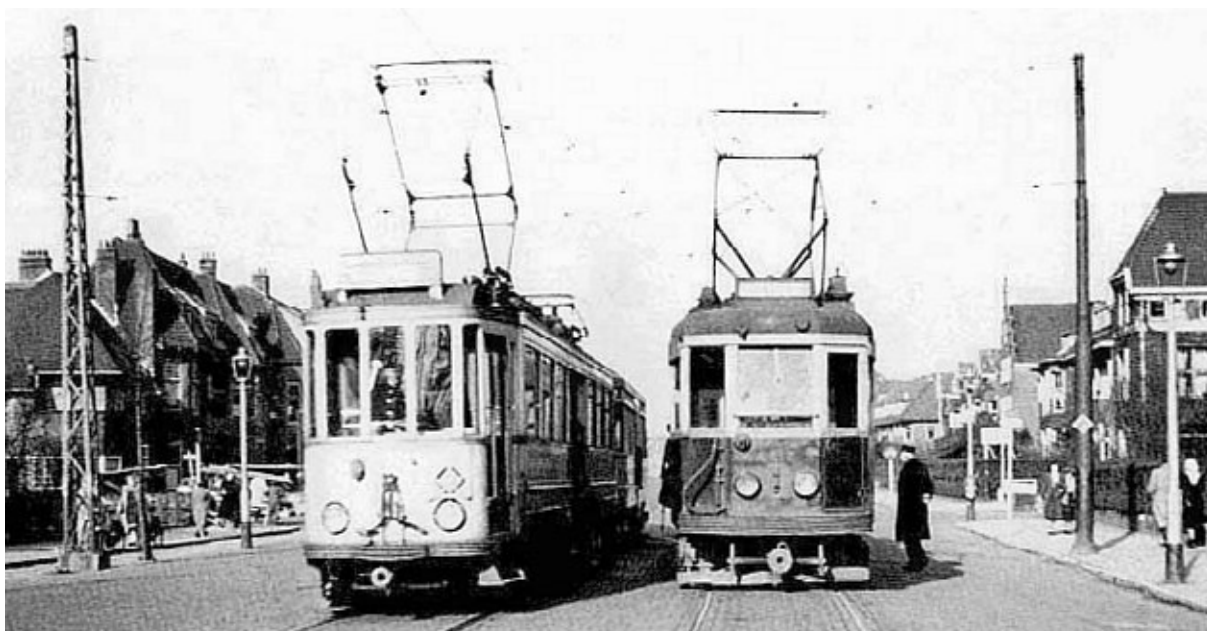
HTM-tramstel op de keerlus aan de Kwartellaan.

Foto's Breedijk en F. Mensonides

Als kind woonde ik met mijn ouders vlakbij het eindpunt van de Haagse tramlijn 3 aan de Kwartellaan. Daar kruisten de prachtige "Zwitser" (serie 201-216) mijn looproute naar school. Dankzij de redding van mijn oma kan ik dit stukje schrijven want met de komst van de geruisloze PCC 1200-en was ik bijna onder zo'n wagen terecht gekomen.

Met de Gele Tram reden we naar mijn vaders tante aan de Rijsburgerweg in Leiden en kreeg ik een koffertje waarmee zij met de Blauwe Tram naar haar familie in Katwijk reisde.

Mijn vader, ik en het koffertje stonden aan de halte Rijsburgerweg om met de Gele Tram naar Den Haag te gaan. Helaas gingen we niet in de Blauwe Tram naar Katwijk, wat jammer vond ik dat en daarom ben ik later nog eens met mijn moeder in de Blauwe Tram naar Leiden gegaan.

Rijsburgerweg. HTM en NZH motorwagens op gezamenlijk spoor. Leiden was destijds een echte tramstad in optima forma.

Foto Hans van Engelen

Mijn moeder (1927) ging vaak met de "Blauwe" naar haar familie in de Pieterskerkchoorsteeg in Leiden en zij vertelt dat sommige NZH-conducteurs de halte aan de Lammenschansweg als "vaste wastafelenbuurt" omriepen, de huizen waren nieuw en ja, op de slaapkamer een vaste wastafel was een bijzonderheid in die tijd.

In WO-2 was mijn vader bij zijn tante aan de Rijnsburgerweg 119 in Leiden ondergedoken. Op nr. 117 woonde de familie D.M. van de Vijver. De heer des huizes was hoofdinspecteur Vervoersdienst van de NZH en zijn leven wàs de Blauwe Tram, werd in de familie gezegd. Hun schoondochter was mijn moeders nicht en zo leerden mijn ouders elkaar kennen en weer speelt de Blauwe Tram een rol in de familie.

Vanaf 1970 woon ik in Voorburg, eerst in Park Vronesteyn, waar het beginpunt was van de lokaaldienst Voorburg-Scheveningen en op het verlaten tramtracé aan het Oosteinde voorbij het viaduct richting Leidschendam liet ik de hond uit. De tram was nog maar negen jaar weg en mijn interesse voor de Blauwe Tram werd hier al lopend aangewakkerd!

Voorburg, Oosteinde, 29-10-1961, waar naderhand onze hond werd uitgelaten.

Foto Rob Liesker

Vele jaren later kreeg ik het fotoboek van de familie Van de Vijver over de NZH, omdat ik er interesse voor had getoond. Het boek is nu overgedragen aan het Historisch Genootschap De Blauwe Tram.

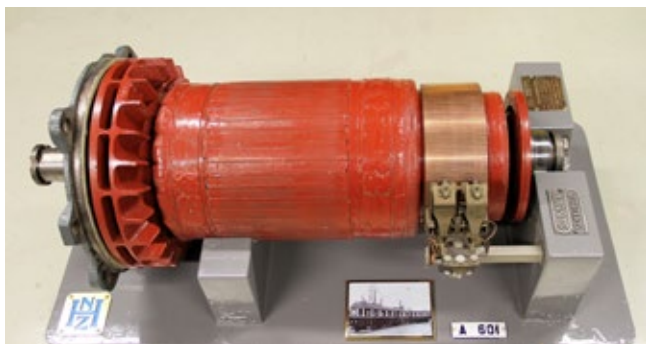
Het toeval wil dat in 2016 locplaat "SASSENHEIM" door een kleinzoon van D.M van de Vijver eveneens aan het genootschap is geschonken. De laatste tramreis van mijn koffertje was met de Gele Tram van Leiden naar de Kwartellaan èn dat koffertje heb ik nog altijd!

Johan in z'n onbezorgde kinderjaren. Het oude koffertje van tante Pietje had een bijzondere inhoud waardoor het verleden weer even tot leven kwam.

Tijdens Open Monumentendag, op zaterdag 9 september, was Johan te vinden in onze stand bij het voormalige eindpunt van de HTM-halte Voorburg Station. Maar ook op de maandagavonden in ons depot te Delft waar hij o.a. actief is met de registratie van de collectie.

RESTAURATIE

De zwaargewicht rotor (anker) van een A 600 kreeg een verplaatsbaar onderstel en daardoor geschikt gemaakt voor tentoonstellingsdoeleinden.

Het reorganiseren van interieurbordjes! We hebben nu acht tableaux samengesteld: van de Waterlandse Tram, de stadstram in Haarlem en Leiden, de Bollenlijn, 3 tableaux van de tramlijn Amsterdam-Zandvoort, onderverdeeld in matereeltypen: Métallurgique, Beijnes en Ganz, de tramlijn Den Haag-Leiden-Katwijk/Noordwijk en de lokaaldienst Voorburg-Scheveningen. Op de volgende bladzijde hebben wij de tableaux in beeld gebracht.

Bevestiging van de bordjes op het tableau door Georg.

Voor komende tentoonstellingen worden voorbereidingen gemaakt. Er wordt gewerkt aan een opstelling van een trambank uit het compartiment van rijtuig BY 13. Ook wordt een mock-up vervaardigd van tramstel A 619/620 om meer bekendheid te geven aan dit Blauwe Tramproject. Eind december kwam de in hout uitgevoerde filmkast met originele filmrol voor dit doel gereed.

Raymond werkt aan de vloerlatten als basis voor de trambank.

Han werkt aan de filmkast voor de mock-up.

Interieur van de filmkast waarvan de bestemming handmatig kan worden voorgedraaid.

Modelbouw schaal 1:1.

Penningkastje

Tot het najaar van 1960 was dit kastje bevestigd aan een mast van de bovenleiding in Oegstgeest (Leidse Buurt), op het punt waar de lijn zich splitste richting Rijnsburg (Katwijk/Noordwijk) en richting Haarlem*).

Ter voorkoming van frontale botsingen werd onder meer in Oegstgeest het zogenaamde penningstelsel toegepast.

Dit hield in dat de wagenvoerder van een tram, die zich op een enkelsporig traject zonder seinlichten wilde begeven, verplicht was een penning uit het kastje te halen.

Bevond zich geen penning in het kastje, dan moest worden gewacht op de tegemoetkomende tram.

De wagenvoerder van deze tram overhandigde de penning dan aan zijn wachtende collega. Op het punt waar het enkelsporig traject overging op dubbelspoor bevond zich eveneens een dergelijk kastje, waarin de wagenvoerder de penning deponeerde. Meestal werd deze procedure door de conducteur uitgevoerd.

Sinds jaren '70 in onze collectie.

*) Langs de lijn Leiden-Haarlem, grotendeels enkelsporig uitgevoerd met wisselplaatsen, bevonden zich verscheidene penningkastjes. Na de opheffing per 3-1-1949 was dit kastje nog tot 7 oktober 1960 in gebruik voor de stadstramlijn Rijndijk-Oegstgeest en de kustlijnen Leiden- Katwijk/Noordwijk.

Bibliotheek

Aan de collectie boeken waarin het fenomeen Blauwe Tram voorkomt, kon een exemplaar worden toegevoegd: "Het verloren lied" van Alfred Birney. De auteur voert de lezer mee terug naar de jaren zestig. Het verhaal speelt zich onder meer af in en rond het internaat Huize Voordorp in Voorschoten.

Citaat: Ik ben gekomen niet lang nadat de blauwe tramlijn was opgeheven. De blauwe tram reed van Den Haag via Leidschendam en Voorschoten naar Leiden. Wanneer ik naar school fiets door het dorp zie ik de oude rails liggen. Er groeit gras en onkruid tussen, er kruipt tijd overheen. Men spreekt over de periode van tijdens en van na de blauwe tram.

Aan tafel hebben enkele jongens het alleenrecht van spreken over de tijd van tijdens de blauwe tram. Je bent niets als je nooit met de blauwe tram hebt gereisd. Je hebt amper het recht hier te zijn.

Wat doe je hier eigenlijk, professor? Ik moet zwijgen en met mijn tengels van de radio afblijven bovendien, want die is nog uit de tijd van de blauwe tram.

Via een aanbieding op internet konden wij de hand leggen op een fabriekscatalogus uit de jaren '50 van de firma Ganz te Budapest.

DE MÉTALLURGIQUES VAN DE E.S.M. en hun verdere lotgevallen bij de NZH, beschreven door Peter A. Kranenburg is bij ons genootschap in voorbereiding. Wij willen dit boekwerk met veel foto's in het nieuwe jaar voltooien. De Métallurgiques waren de "werkpaarden" van de ESM en de NZH. Dit type motorrijtuig verdient beslist aandacht om nader te worden belicht in woord en beeld.

Afbeelding van een Métallurgique bij de openingsrit van Amsterdam naar Haarlem in 1904.

In memoriam

Aad Versluis

Op zaterdag 26 augustus overleed op 66-jarige leeftijd Aad Versluis. Acht dagen tevoren hadden wij nog een afspraak met Aad in ons depot. De aanleiding was een oproep in het blad *De Oud Hagenaar* waarin hij beeldmateriaal zocht van tramtransporten door de firma E.J. van Dijk in De Meern. Tijdens ons telefoongesprek bleek al snel de gezamenlijke overeenkomsten qua enthousiasme en ervaringen.

Aad gaf uitleg over zijn verzameling tramtransporten.

Uit de vele honderden HTM-opnamen uit de jaren '60 en '70 konden wij hem helpen aan ruim vijftig dia's. Bij onze ontmoeting op vrijdag 18 augustus schonken wij hem een reclamekaart met een afbeelding van een *Strassenroller*, die medio jaren '70 door de firma E.J. van Dijk was aangeschaft. Zijn blijdschap stak Aad niet onder stoelen of banken. De dagen erna stuurden wij hem nog enkele opnamen van NZH-tramrijtuigen tijdens een wegtransport. Op zijn beurt stuurde hij ons een uitgebreid artikel van zijn hand over het reilen en zeilen van het Internationaal Scheepvaart- en Autotransportbedrijf E.J. van Dijk. Voor een artikel in het TS-blad *Op Oude Rails* van september 2015 stelde Aad Versluis beeldmateriaal uit zijn *Historisch Archief E.J. van Dijk* beschikbaar. De uitvaartplechtigheid vond plaats op 1 september.

Harry Thoenes

Na een periode van afnemende gezondheid overleed op 9 september nog onverwachts onze Blauwe Tramvriend Siebrand Henri Thoenes uit Blaricum. Harry, zoals wij hem kenden, was een groot tramliefebber. Hij verstond de kunst om fraaie schaalmodellen te bouwen. Een deel van zijn oeuvre was te zien in 2011 tijdens de tentoonstelling "Retourtje Leiden" in het Haags Openbaar Vervoer Museum. In het overlijdensbericht was een persoonlijke afscheidsgroet van Harry opgenomen.

*Mijn levensreis is nu voorbij,
het duurde eigenlijk maar
even, jullie gaan verder...verder
zonder mij en ja ...zo is het
leven. VAARWEL.*

Foto's Raymond Naber

Anton Schultink

Een dag na de kerst overleed Anthonie Jan Schultink in Apeldoorn op 84-jarige leeftijd. Wij hebben Anton leren kennen als een ervaren chauffeur. Hij verzorgde het transport van onze mock-up van de B 412 naar Utrecht. Deze diende als blikvanger bij de stand van de NVBS tijdens een 50PlusBeurs. Ook nam hij ruim tien jaar geleden het transport voor zijn rekening van ons expositiemateriaal naar het Zandvoorts Museum. Anton had eigenschappen die ons altijd weer bijzonder aanspraken: een nuchtere opmerkingsgave, droge humor met daarbij een karakteristiek stemgeluid. Het was een voorrecht en een genoegen Anton te hebben leren kennen.

Foto Sjoerd Bekhof

UITBREIDING MUSEALE COLLECTIE door Georg Groenveld

Aanwinsten

Uit de nalatenschap van de heer R.W. Steenbergh te Amsterdam ontvingen wij op vrijdag 27 januari uit handen van Luud Albers te Heiloo een collectie van 180 foto's, voornamelijk van de tramlijn Amsterdam-Zandvoort, 22 ansichtkaarten en 2 NZH-boekjes: *'Het Tramtijdperk'* en *'Het Busbedrijf'*.

Daags erna overhandigde Johan van der Hurk ons in Scheveningen een dikke envelop met documentatie, afkomstig uit de nalatenschap van de heer H. Ruitenbeek te Hoorn. Een overzicht: 4 dienstregelingen ingaande 15-05-1939, 18-02-1946, 06-10-1946 en 06-05-1956; 21 foto's, waaronder een grote afbeelding in kleur van een gekoppeld stel Beijnes-motorrijtuigen aan de halte Leidsevaart in Haarlem. Verder 34 vervoerbewijzen, 40 NVBS-bouwtekeningen van NZH-materieel, 37 tijdschriftknipsels, het maandblad *'Ons Amsterdam'* van november 1958 met een uitgebreid artikel *'De Haarlemse Tram, een verlaat afscheid'* en de NVBS-brochure *'Trams in en om Leiden, 1879-1961'*.

Op zaterdag 4 februari schonk mevrouw M. Liesker-Hoogduin te Heemskerk ons uit de nalatenschap van haar echtgenoot Rob Liesker ruim 700 foto's en 27 spoor- en tramboeken. Ook konden wij verscheidene Blauwe Tramattributen overnemen.

Mevrouw P.F. van Kamp-Rippen te Heiloo droeg op vrijdag 17 maart aan ons enige attributen en documentatie over uit de nalatenschap van haar overleden echtgenoot Ad van Kamp.

Op maandag 20 maart schonk Johan Kres te Voorburg ons een album met 40 bijzondere foto's en een oorkonde, afkomstig uit de nalatenschap van de heer D.M. van de Vijver, oud-hoofdinspecteur Vervoersdienst bij de NZH. De heer Van de Vijver was op 15 mei 1911 als klerk in dienst getreden op het hoofdkantoor in Haarlem en werd al in 1913 benoemd tot chef Uitvoerende Dienst in Leiden, waar hij bijna 37 jaar leiding gaf aan de ontwikkeling van de vervoersdienst. Op 15 maart 1949 volgde zijn benoeming tot hoofdinspecteur in Haarlem, waar hij werd belast met de algehele leiding van het vervoer tot zijn pensionering op 30 mei 1953. De heer Van de Vijver overleed op 7 november 1954.

De collectie wagenvoersdiersittingen, bestaande uit de zittingen met de nummers **201, 501 en 508**, kon worden uitgebreid met een vierde zitting, genummerd **408**, door een schenking van André van der Ploeg.

Willem Kentie droeg aan ons een driehoekige zijplaat over met het **NZH**-logo en het nummer **B 15**, afkomstig van een van de voormalige Gooise aanhangrijtuigen, serie B 11-15 en in 1940 door de NZH overgenomen. Hiermee beschikken we nu over drie zijplaten van dit rijtuigtype: B 11, B 14 en B 15.

Tijdens de Gele trammanifestatie in het Openlucht Museum te Arnhem in het weekend van 17/18 juni werden wij verblijd met verscheidene attributen die Henk Eijssens ons schonk. Rob van Oostenrijk droeg in dat weekend een hoeveelheid bouwtekeningen aan ons over, vervaardigd door modelbouwer Frank Smit, destijds woonachtig te Vlaardingen.

In Valkenburg bij Leiden konden wij op 30 juni een verzameling Blauwe Tramonderdelen overnemen uit de nalatenschap van de heer J. Pel. Deze voorwerpen verkreeg hij in het najaar van 1961 tijdens de sloop van het NZH-trammaterieel te Voorschoten.

Documentatie

Aankondiging van de Noordhollandsche Tramweg-Maatschappij (NHT) ingevolge Art. 2 en 3 der Wet van 23 april 1880, Staatsblad No. 67 over de voortzetting van de Stoombootdienst Amsterdam-Purmerend van de Gebroeders Goedkoop door de NHT vanaf 1 januari 1898 met vertrekwijzigingen van de boten. De personentarieven gelijk aan die van de tram (*tip van Jan Willem Lapoutre*)

Aandeel Eerste Nederlandsche Electriche Tram Mij. groot duizend gulden met 24 talons (1898)

Obligatie Eerste Nederlandsche Electriche Tram Mij. groot duizend gulden met 15 coupons (1899)

2 aandelen NZHTM groot vijfhonderd gulden met resp. 23 en 30 dividendbewijzen (1909)

Reclamekaart op karton *'Electriche Spoorweg Maatschappij. Gemakkelijkste verbinding iedere 10 minuten met Haarlem-Zandvoort-Bloemendaal'*. Met afbeelding van het eindpunt Spui b/d Kalverstraat (1906)

(*tip van Gerard de Graaf*)

Tekening 600 eikenhouten wiggen als bijlage NZH-brief Haarlem d.d. 07-09-1912

Bestek en voorwaarden voor de levering van 15 motorrijtuigen type C, (40 pag.) (1912)

Oorspronkelijke ontwerpen (4x) van het latere Budapestse materieel type A/B 400 en A/B 500 (1920)

(*Dick van der Spek*)

Beschrijving van het te elektrificeren tramlijn Den Haag-Leiden met daarbij de te onteigenen gronden en te dempen sloten (5 pag.) (1920) (*Dick van der Spek*)

Bestek en voorwaarden wegens het maken van grond- en kunstwerken, het leggen van sporen en het uitvoeren van enige andere werken t.b.v. de elektrische tramlijn van Den Haag naar Leiden, in de gemeente Leiden. Aan te besteden op 25 januari 1923 (36 pag.)

Bestek en voorwaarden voor het maken van een gewapend beton overkluizing over het Oud-Levendaal te Leiden met bijkomende werken. Aan te besteden op 8 februari 1923 (28 pag.)

Bestek en voorwaarden wegens het verbreden en verlagen van de vaste brug over het Steenschuur tussen Breestraat en Hoogewoerd (Hoogewoerdsebrug) te Leiden met bijkomende werken. Aan te besteden op 19 juni 1923 (32 pag.)

Bestek en voorwaarden voor de levering en montage van de elektrische bovenbouw der tramlijnen Leiden-Den Haag en Den Haag-Scheveningen (36 pag.)

Vergunning van de gemeenteraad 's-Gravenhage (1921) voor de aanleg en exploitatie van de elektrische spoorweg Den Haag/S.S.- Scheveningen (20 pag.)

Folder *'Des Zomers naar Buiten!'* *Goedkoope reisgelegenheden* (1925)

15 propaganda-folders (1926-1960)

Zomerdienstregeling 1927

Reglement van het Pensioenfonds (nov. 1930) (3x)

Reglement van het Onderling Ondersteuningsfonds van het personeel der NZHTM N.V. (1936)

Brochure *'Dagtochten per tram, bus en boot'* (16 pag.) (1939)

Brochure *'Per Noord-Zuid Er op Uit !!'* (40 pag.) (1939)

Brochure *'Wat kost het per NZH tram?'* (14 pag.)

Transfer (soort sticker): *'Openen en sluiten van de ramen geschiedt uitsluitend door het trampersoneel'*

Transfer *'Gedurende de wintermaanden deuren dichthouden'*

Winterdienstregeling 1942/'43 *'Ik dien u ook in moeilijke tijden'*

Brochure *'De Reorganisatie van de N.V. Noord-Zuid-Hollandsche Vervoer Maatschappij'* (1947) (3x)

Dienstuitvoering 3 oktober-feesten te Leiden (1947)

Autobusverbinding NZHVM vanaf viaduct Wassenaar tot De Savornin Lohmanplein, Den Haag (1948)

NZH-Jaarverslag 1951. Folder *Met de NZH door de Amsterdamse tuinsteden en werkgebieden. Dagelijkse rondritten van 31 maart t/m 17 sept. 1961*; 36 vervoerbewijzen

32 blauwdrukken:

Staatsspoor. Beijnes rijtuig AB 116 (22-04-1905), Staatsspoor. Beijnes rijtuig B 224 (22-04-1905), NZHTM. Van der Zijpen en Charlier, Cöln-Deutz, motorrijtuigen C 1-8 (22-11-1910), NZHTM – M.E.T. Beijnes motorrijtuig A 201 (16-11-1915), E.S.M.

4 motoren locomotief (1915), E.S.M. Beijnes rijtuig (apr. 1917), E.S.M. Beijnes motorrijtuig (dec. 1918) en

E.S.M. Métallurgique motorrijtuigen 1 t/m 30 (12-03-1920)

M.E.T. Gewapend betonpaal met bovenleiding (22-01-1924) (3 versies)

M.E.T. Gewapend bovenleidingpaal van geprofileerd beton (Voorburgse uitvoering)

NZHTM. Spoor kruising met HTM Bezuidenhoutseweg te Den Haag bij de Schenkweg

NZHTM – M.E.T. Plattegrond van een wissel

M.E.T. Railverbinders voor elektrische lassing dwarsverbindingen dubbelsporig vignolaspoor (1923)

Idem dubbelsporig groefspoor (1923)

Uitbreiding wagenloods te Oegstgeest bij Rijnsburg: Plan bijbouw aan de noordzijde (2x) (1914)

Idem aan de zijdzijde. Overzichtskaart te wijzigen gedeelten en ongewijzigd blijvende gedeelten elektrische tramwegen Leiden-Katwijk en Rijnsburg-Noordwijk

Lengteprofiel Leiden-Katwijk. Idem Rijnsburg-Noordwijk. Dwarsprofiel Leiderweg (2x). Normaal dwarsprofiel Nieuwe Zeeweg. Idem Voorweg

Plan verbouw goederenloods remise Rijnsburgerweg, Leiden

Wachthuisje Rijnsburg (2x) (1913)

Haltepaal en bord NZH Halte. Trambrug over het Oegstgeesterkanaal te Rijnsburg

AEG, bliksemafleider (2 delen) (bruine druk) (1923)

Siemens-Schuckert, Einfachaufhängung met doppelter Isolation für gerade Strecke (2x) (1911)

Siemens-Schuckert, Streckentrenner (2x) (1912)

Siemens-Schuckert, Zugisolator (1912)

Glazen dakbedekking bouw remise Rijnsburgerweg, Leiden (2x) (1923) (*NVBS-Amersfoort*)

Oorkonde met wapenschild Leiden en een afbeelding van tramstel A 600, voor chef Vervoersdienst, Leiden, de heer D.M. van de Vijver, voorzien van veertig handtekeningen in verband met zijn vertrek naar Haarlem. De tekst op de oorkonde: *Aangeboden door de Ambtenaren Complex Leiden, Voorburg en Noordwijk. Ter herinnering aan de prettige samenwerking gedurende vele jaren. 15 maart 1949.*

4 maandbladen van de NZH: mrt/apr 1953, dec. 1959, mei 1963 en mei 1964 (*Johan Kres*)

3 documenten van personeelslid K.(Klaas) Hollander, Leiden (*nalatenschap Ad van Kamp*)

20 krantenartikelen, 3 tijdschriftknipsels, 306 ansichtkaarten, 1998 foto's w.o. 8 persfoto's en 205 negatieven (*nalatenschap Jan de Jongh*)

Overige documentatie

Speciale edities Leids Dagblad, 4 mei 1953 (spoorwegwerken) en 28 sept. 1960 (opheffing Leidse stadstram en kustlijnen); speciale editie NS-periodiek 'De Versnelling', 2 juni 1981 (100 jaar NZH)
NVBS-brochure 'Openbaar vervoer in en om Leiden' (tentoonstelling in De Lakenhal, aug./sept. 1971)
Brochure 'Expositie verbindingen en vervoer in Zandvoort' (aug./sept. 1973)
785 foto's, (w.o. 28 van Roger Vermeulen en 40 van Johan Kres)
8 oude prentbriefkaarten. 9 tijdschriftartikelen, w.o. 3 uit 1931 en 2 over de opheffing Leiden-Den Haag
25 spoor- en tramboeken, w.o. 3 over de Blauwe Tram. Roman 'Het verloren lied' van Alfred Birney met een passage, waarin de Blauwe Tram te Voorschoten wordt beschreven (Johan Kres)
Ringband met foto's en artikelen over het NZH-trambedrijf en voorgangers (nalatenschap Jan Pel)
Tekeningen: Uitgevoerde en niet uitgevoerde lijnen IJssel Stoomtramweg-Maatschappij 1880-1883, stoomtramlijn Den Haag/SS-Scheveningen, tracé Breestraat-Lammenschansweg, Leiden, sporensituatie emplacement Malieveld, 1948, en Carel van Bylandtlaan, Den Haag, 1957-1958 (Dick van der Spek)
21 modelbouwtekeningen: complex en sporenplan werkplaats Rijnsburg; diverse sporensituaties normaalspoor+beveiligingen+automatische koppeling (op één tekening); A 201; A 351; A 503; A 515; A 609; rijtuig HSM AB 17 (latere NZH B 14); eloc A 1003 + goederenwagens C 13 + C 102 + C 121 (op één tekening); stationsgebouw Zandvoort; B 68 (2x); B 255; A 452; TNHT-stoomlocs + tramboten (op één tekening); TNHT-loc 4 Buiksloot + loc 15 (President Steyn (op één tekening); TNHT-loc 15 President Steyn; NZH A 77; NZH BY 2; NZH BY 3; TNHT-goederenwagens 35-37 (latere NZH C 160-163); TNHT-goederenwagens 31-34 (latere NZH CY 1-4) + bovenleidingmontagewagen HY 201 (latere NZH H 251) (op één tekening) (Rob van Oostenrijk)
Fabriekscatalogus: *Ganz, Diesel Mechanical Railcars and Railcar Trains* met materieeltekeningen en originele foto's

Attributen

Wagenvoerderszitting **408** (André van der Ploeg)
Houten plank van NZH-schaftkeetwagen. (Jan Willem Lapoutre) Tijdens de restauratie van Budapest B 412 te Voorburg in de jaren '70 konden wij dankzij een tip van NZH-liefhebber Harry Vreeswijk de hand leggen op dit voertuig bij een sloperij in Gouda. Thans bevindt de wagen zich in het NZH-Vervoer Museum te Haarlem.
4 maximum snelheidsborden: **10 km**, **35 km**, **45 km** en **N**, aluminium **NZH**-tramhaltebord, verkeersbord voor onbewaakte spoorwegovergang met **NZH**-logo, emaille interieurbordje **Niets Buitensteken**, witte geëmailleerde handgreep (nalatenschap Rob Liesker)
Metalen raamljst met messing greep van Budapest aanhangrijtuig B 501, krukje richtingaanwijzers, rijrichtingkruk, manometer **0-6**, houten armlegger, maximum snelheidsbord **45 km**, metalen bord *De toegang tot den tramweg is verboden* (van de halte Leidschendam/Damlaan), cocarde **W**(ilhelmina) 1898-1938, (door het rijdend personeel gedragen), metalen petembleem **NZH** (Henk Eijssens)
Uniformknoop, metalen petembleem **NZH**, mondfluit met draagketting, koppelstuk luchtfloit, krukje richtingaanwijzers, personeelnummerplaat **L 160** met draagleer, 3 blikken bordjes: **Lantaarn**, **Stophout** en **Overgangskoppelstuk**, overige interieurbordjes: **Noodrem op middenbalcon** (2x), **Niet Rookten**, **Stopsignaal 1x drukken**, **Stopsignaal voor eerstk. halte 1x drukken** (2 versch. uitvoeringen), **Niets buitensteken**, **Uitgang vrijlaten**, bestemmingsbordjes wagenvoerdersruimte: **Den Haag**, **Voorburg viad**, **Katwijk**, **Noordwijk**, rijtuignummerbordjes **A 607** (noodbord) en **A 608** Manometer **0-12**, maximum snelheidsbord **35 km**, verkeersbord voor onbewaakte spoorwegovergang met **NZH**-initialen, messing kaarthouder, messing knop voor rolgordijn, 2 messing raamknoppen, slingertje voor richtingfilm A 600, messing vloerplaat voetpedaal luchtfloit, buitenste deel handbediende ruitenwisser, metalen afdekplaat raammechaniek, gietstalen slothaak schuifdeur, witte geëmailleerde handgreep, interieurbordjes: **Niets buitensteken**, **Rookten**, **Uitgang vrijlaten**, **Voor/achter balkon 5/8 plaatsen**, **Stopsignaal 1x drukken**, **Rood**, **Geen dienst**, **Rijndijk**, **In en Uit** (nalatenschap Jan Pel)
Interieurbord **Stopsignaal voor eerstk. halte 1x drukken** (Dick van der Spek)
Bronzen penning **ENET** met op de keerzijde **Controleur E.S.M.** (tip van Jan Willem Lapoutre)
2 plateel bonbonnières **NZH1881-1956** en 5 foto's Waterlandse Tram (Mevrouw M. Bruin-De Vries)
Messing zijplaat **NZH B 15** (Willem Kentie)
4 uniformknopen
Messing bel: **NZH 1880-1932 Haarlem-Leiden**
Jubileum wandbord: *Ned. R.K. Bond van spoor- en tramwegpersoneel "St. Raphael", 22 februari 1903-1928*
7-delig messing bagagerek van A/B 100-rijtuig, messing luchtfloit, leren eenpersoons zitting, dienstletterbord **P** (Amsterdam-Zandvoort) en emaille bordje **Niets buitensteken** (nalatenschap Jan de Jongh)

Dr. Baumannplein in Halfweg met spitsuurdienst P naar Zandvoort op dinsdag 12 maart 1957. Op de achtergrond een Budapestse driewagentram als spitsuurdienst N richting Amsterdam. Foto L.J.P. Albers.

Het verworven dienstletterbord, aanwinst voor onze collectie.

OPROEP

(een hoger bedrag wordt bijzonder op prijs gesteld!).

Elk jaar wordt onze museale collectie uitgebreid met schenkingen en overnames. Het geeft ons telkens weer extra stimulans door te gaan met het verwerven en veilig stellen van erfgoed van het trambedrijf van de NZH.

Wij stellen het zeer op prijs wanneer u ons werk wilt steunen door begunstiger te worden van onze stichting en een bedrag van tenminste

€ 15,= over te maken op rekening

NL13 INGB 0000 412327

ten name van Stichting Historisch Genootschap De Blauwe Tram, onder vermelding van donatie.

Met uw bijdrage, die trouwens voor 125% aftrekbaar is voor de aangifte inkomstenbelasting, kan de collectie worden uitgebreid en noodzakelijke onkosten bestreden. De Belastingdienst heeft onze stichting sinds 2012 aangemerkt als een Algemeen Nut Beogende Instelling met culturele status.

Als donateur ontvangt u in het eerste kwartaal van het nieuwe jaar ons jaarverslag met een overzicht van de activiteiten en de verworven aanwinsten. Ook kunnen wij onze donateurs een rondleiding aanbieden in ons NZH-depot te Delft.

Hiervoor kunt u een afspraak maken via ons emailadres: blauwetram@hgjgroenveld.demon.nl

Schenken en nalaten

Wanneer u onze stichting een warm hart toedraagt, kunt u ook op persoonlijke titel een bedrag schenken of nalaten. De Stichting Historisch Genootschap De Blauwe Tram is door de Belastingdienst erkend als een *Culturele Algemeen Nut Beogende Instelling*, een zogenaamde culturele ANBI.

Sfeerbepalende kaarten en reclame-uitingen uit het verleden.

1933

ONZE SPOORWEGEN

PROPAGANDA-UITGAVE VOOR DE NED. SPOORWEGEN

Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg Maatschappij N.V.
Electrische trams van Amsterdam (Spuistraat)
 naar Haarlem—Zandvoort
 „ Heemstede—Hillegom—Lisse
 „ Leiden—Katwijk—Noordwijk
 „ Voorburg—den Haag—Scheveningen

van Amsterdam (Stat.pl. Tramstation)
 naar Moenikendam—Marken—Edam—Volendam
 „ Purmerend—de Rijk—Graft

Regelmatige 15 en 30 min. dienst

Maatschappij N.V. Electrische trams van den Haag—Scheveningen
 naar Voorburg—Leiden
 „ Katwijk—Noordwijk
 „ Sassenheim—Lisse—Hillegom
 „ Heemstede—Haarlem—Zandvoort
 „ Amsterdam
 „ Waterland en Marken

WIJ WENSEN U NOG EEN VOORSPOEDIG NIEUWJAAR!